

Ελένη Κ. Ποντίκα

ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗ Β' ΚΑΙ ΤΗ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

Θέμα

15 Ενότητες
124 Σύγχρονα Θέματα

ISBN 978-960-456-650-1

© Copyright: Σεπτέμβριος 2025, Ε. Κ. Ποντίκα, Εκδόσεις Ζήτη

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του ελληνικού νόμου (Ν.2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Φωτοστοιχειοθεσία
Εκτύπωση
Βιβλιοδεσία

Π. ΖΗΤΗ & ΣΙΑ ΙΚΕ

18ο χλμ Θεσ/νίκης-Περαίας
Τ.Θ. 4171 • Περαία Θεσσαλονίκης • Τ.Κ. 570 19
Τηλ.: 2392.072.222 - Fax: 2392.072.229 • e-mail: info@ziti.gr

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ:

Αρμενοπούλου 27, 546 35 Θεσσαλονίκη
Τηλ.: 2310.203.720, Fax: 2310.211.305 • e-mail: sales@ziti.gr

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ:

Χαριλάου Τρικούπη 22, 106 79 Αθήνα
Τηλ.-Fax: 210.3816.650 • e-mail: athina@ziti.gr

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ: www.ziti.gr

Στο παιδί μου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος	11
----------------	----

Σύντομες οδηγίες / παράδειγμα / αναλυτικά σχόλια	13
--	----

ΠΑΙΔΕΙΑ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

1. Η αξία της εκπαίδευσης	23
2. Ανώτατη εκπαίδευση	25
3. Δυσλειτουργίες του εκπαιδευτικού μας συστήματος	26
4. Ο ρόλος του δασκάλου σε κάθε εποχή	29
5. Ο ρόλος του δασκάλου στον σύγχρονο πολυσύνθετο κόσμο	30
6. Εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις	31
7. Διά βίου παιδεία	34
8. Ανθρωπιστικά γράμματα και ειδικές γνώσεις	37
9. Οι στόχοι του σχολείου με βάση τις σύγχρονες συνθήκες	39
10. Βιβλίο	40
11. Σχολικές ποινές	43
12. Σχολικός εκφοβισμός (bullying)	45
13. Πληροφορική και εκπαίδευση	49
14. Σύγχρονη και ασύγχρονη διδασκαλία	52
15. Διαδικτυακό μάθημα	53
16. Γλώσσα (η αξία και η υποβάθμισή της)	55
17. Γλώσσα και πολιτισμός	60
18. Νεανική ιδιόλεκτος	61
19. Γλωσσομάθεια	63
20. Διάλογος	66
21. Αναλφαβητισμός	70
22. Οικογένεια	75
23. Πνευματικοί άνθρωποι	80

ΕΡΓΑΣΙΑΚΗ ΖΩΗ

24. Εργασία	87
25. Τηλεργασία	91

26. Επαγγελματικός προσανατολισμός	95
27. Επαγγελματική αλλοτρίωση	98
28. Εξειδίκευση	101
29. Ανεργία	105
30. Υποβάθμιση χειρωνακτικών επαγγελμάτων	112
31. Μετανάστευση επιστημόνων στο εξωτερικό (Brain drain)	116

ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΣ - ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ - ΠΟΙΝΕΣ - ΝΟΜΟΙ

32. Ανθρωπισμός	121
33. Ανθρώπινα δικαιώματα	123
34. Ανθρώπινα δικαιώματα των αστέγων	128
35. Αδιαφορία για τον τρίτο κόσμο	130
36. Δικαιώματα του παιδιού	133
37. Παιδική εργασία	138
38. Η θέση της γυναίκας	142
39. Έμφυλα στερεότυπα	145
40. Έμφυλη βία	149
41. Τρίτη ηλικία	151
42. Ποινές	157
43. Θανατική ποινή	160
44. Νόμοι	162
45. Εθελοντισμός	167
46. Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις	171

ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ - ΕΙΡΗΝΗ

47. Δημοκρατία (παράγοντες που την υποβαθμίζουν)	175
48. Υποχρεώσεις των πολιτών	178
49. Συμμετοχή στα κοινά – πολιτική αλλοτρίωση	180
50. Διαδηλώσεις	185
51. Κοινωνικά υπεύθυνος πολίτης	187
52. Ελευθερία	190
53. Μεσσιανισμός	195
54. Λαϊκισμός	198
55. Πόλεμος – ειρήνη	202

ΔΙΕΘΝΙΣΜΟΣ - ΕΘΝΙΣΜΟΣ - ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ

56. Διεθνισμός – εθνικισμός	211
57. Εθνική συνείδηση	216
58. Τα οφέλη του εθνισμού	220
59. Ρατσισμός	221
60. Στερεότυπα	228
61. Άτομα με ειδικές ανάγκες	233
62. Ξενομανία	237
63. Πρόσφυγες	239
64. Φανατισμός	243

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ - ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ

65. Ελλάδα και Ευρωπαϊκή Ένωση	251
66. Ευρωπαϊκά προγράμματα ανταλλαγής μαθητών/φοιτητών	256
67. Ευκαιρίες για τους νέους στην Ε.Ε.	258
68. Σχολείο και ευρωπαϊκή ταυτότητα	259
69. Η προσφορά της Ελλάδας στην Ευρώπη διαχρονικά	260
70. Αντιμετώπιση των Ελλήνων μαθητών ως Ευρωπαίων	261
71. Προετοιμασία των μαθητών για την πραγματικότητα της Ε.Ε.	263
72. Παγκοσμιοποίηση	264

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

73. Τουρισμός	275
74. Μαθητικές εκδρομές	279

ΕΠΙΣΤΗΜΗ - ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ - ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

75. Επιστήμη	283
76. Κλωνοποίηση	288
77. Πυρηνική ενέργεια	290
78. Τεχνολογία	293
79. Τεχνητή νοημοσύνη	298
80. Διαδίκτυο	305
81. Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης	311
82. Ψηφιακός νομαδισμός	316

ΤΕΧΝΗ - ΠΑΡΑΔΟΣΗ - ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ - ΙΣΤΟΡΙΑ

83. Τέχνη	321
84. Παράδοση	327
85. Πολιτισμός	332
86. Πολυπολιτισμικότητα και διαπολιτισμικό σχολείο	335
87. Μνημεία	340
88. Τα Μάρμαρα του Παρθενώνα	343
89. Μουσεία	345
90. Ιστορία	347

ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ

91. Η αξία του αθλητισμού και τα ομαδικά αθλήματα	355
92. Αθλητικό ιδεώδες – Ολυμπισμός/Παραολυμπιάδα	358
93. Χουλιγκανισμός	363

ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ ΦΥΣΗ

94. Προσφορά της φύσης στον άνθρωπο και οικολογική κρίση	369
95. Ενεργειακή κρίση	375
96. Βιώσιμη ανάπτυξη	378
97. Άνθρωπος και ζώα	381
98. Διατροφική κρίση	384

ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ - ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΣΜΟΣ / ΤΥΠΟΣ

99. Διαφήμιση	391
100. Καταναλωτισμός-υλισμός	397
101. Μέσα ενημέρωσης	401
102. Σύγκριση των μ.μ.ε. στη σύγχρονη εποχή	407
103. Τύπος και Δημοκρατία	412
104. Ριάλιτι	415
105. Προπαγάνδα	420
106. Παραπληροφόρηση	424

ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ - ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

107. Τρομοκρατία	429
------------------------	-----

108. Εγκληματικότητα	432
109. Νεανική παραβατικότητα	436

ΕΥΤΥΧΙΑ - ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ - ΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗ ΤΟΥ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

110. Ευτυχία	443
111. Άγχος	449
112. Χιούμορ – γέλιο	452
113. Φιλία – αγάπη	455
114. Αλλοτρίωση	460
115. Μαζοποίηση	465
116. Μόδα	468
117. Εθισμοί	473

ΝΕΟΙ

118. Κοινωνικοποίηση των νέων	479
119. Χαρακτηριστικά των νέων	483
120. Προβλήματα των νέων	485
121. Εφόδια των νέων	487
122. Η αποστολή των νέων για τη δημιουργία ενός καλύτερου κόσμου	489
123. Νέοι και κινητά τηλέφωνα	491
124. Γνωρίσματα μιας υγιούς προσωπικότητας	493

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το βιβλίο που κρατάτε στα χέρια σας «κινείται» με βάση την επικαιρότητα, χωρίς να παραβλέπει τη διαχρονική σημασία κάποιων θεμάτων που αναλύονται, και ο λόγος του είναι αρκετά απλός, ώστε να γίνεται κατανοητός από κάθε παιδί. Απευθύνεται σε μαθητές και μαθήτριες της γ' τάξης του Λυκείου, αλλά περιέχει και θέματα που καλύπτουν τις ανάγκες των παιδιών της β' τάξης, καθώς και λίγα που διδάσκονται στην α' τάξη, με στόχο να έχουν τα παιδιά την ευκαιρία να θυμηθούν προηγούμενες έννοιες. Άλλωστε, οι Πανελλήνιες εξετάσεις στο παρελθόν έχουν αποδείξει πως χρειάζεται μια «ματιά» σε προηγούμενες τάξεις (π.χ. το 2016 οι μαθητές ανέπτυξαν επιχειρηματολογία ως προς τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και τη φιλία, στην οποία αναφερόμαστε στην α' λυκείου). Ως προς τις Πανελλήνιες εξετάσεις, σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να υπάρξει η παρανόηση από όποιον διαβάσει το βιβλίο πως το παιδί θα βασιστεί **μόνο** σε όσα διαβάσει εδώ, χωρίς να λάβει σοβαρά υπόψη όσες πληροφορίες περιέχονται στα κείμενα αναφοράς. Αυτά τα κείμενα, αντίθετα, καθοδηγούν τα παιδιά για το ποιες πληροφορίες θα αξιοποιήσουν από το συγκεκριμένο βιβλίο. Φυσικά, όσα στοιχεία περιέχονται στα κείμενα αναφοράς μέχρι στιγμής ποτέ δεν αρκούσαν για να αναλύσει ένα παιδί αρκετά επιχειρήματα, γι' αυτό και είναι ωφέλιμο να μελετήσει και περαιτέρω υλικό, ώστε να το αξιοποιήσει και να πετύχει τη μεγαλύτερη δυνατή βαθμολογία.

Τα θέματα που αναλύονται στο βιβλίο βασίζονται στην ακόλουθη λογική:

- 1 Το σημαντικότερο είναι να κατανοήσει κάθε παιδί **πώς** οργανώνεται ένα επιχείρημα, ώστε να είναι όχι μόνο πλήρες νοηματικά αλλά και πειστικό. Σε αυτό βοηθούν τα βελάκια που χρησιμοποιούνται, τα οποία καθιστούν φανερές τις **αιτιώδεις σχέσεις** ανάμεσα στα νοήματα, οπότε το παιδί μπορεί να αντιληφθεί **τι** προκαλεί **ό,τι ακολουθεί**. Με αυτόν τον τρόπο μαθαίνει να οργανώνει **λογικά** τη σκέψη του, καθώς το επιχείρημα αποτελεί έκφραση της λογικής μας:
 - Κάθε **πρόβλημα** οφείλεται σε άλλα προβλήματα και πιθανόν σε δυσλειτουργίες των φορέων αγωγής, ενώ προκαλεί, με τη σειρά του, άλλα προβλήματα.
 - Κάθε **εξέλιξη** έχει αιτιώδη σχέση με άλλες εξελίξεις.
- 2 Πολλά φαινόμενα που μας απασχολούν «ξεκινούν» από τον **τρόπο που σκεφτόμαστε** (π.χ. από το τεχνοκρατικό πνεύμα, την υλιστική νοοτροπία, το ωφελιμιστικό πνεύμα...).
- 3 Η **υγιής παιδεία** από την οικογένεια και το σχολείο αποτελεί παράγοντα που συντελεί στην πρόληψη ή και την αντιμετώπιση προβληματικών καταστάσεων.

- 4** Η διερεύνηση των συνεπειών ενός φαινομένου μπορεί να αφορά το άτομο ως προσωπικότητα (πνευματική - ηθική - κοινωνική υπόσταση, ψυχισμός) ή την ποιότητα της ζωής του (την υγεία, την εργασιακή του ζωή και, κατ' επέκταση, το βιοτικό του επίπεδο, την πολιτική του στάση...), ενώ είναι πιθανό να αφορά και ευρύτερους τομείς, όπως η πολιτική ζωή (δημοκρατία), η οικονομία, η κοινωνική πραγματικότητα, ο τομέας των επιστημών και της τεχνολογίας, η πολιτιστική ζωή (τέχνες, αθλητισμός), η εθνική ζωή των λαών, οι διεθνείς σχέσεις, αλλά και φορείς όπως η οικογένεια και το εκπαιδευτικό σύστημα.
- 5** Η αντιμετώπιση προβληματικών καταστάσεων επιτυγχάνεται μέσα από την ορθή λειτουργία των φορέων που ασκούν επίδραση στη σκέψη και την ηθική των ανθρώπων, όπως η οικογένεια, το σχολείο, τα μέσα ενημέρωσης, κυρίως το διαδίκτυο πλέον, και η Πολιτεία, η οποία διαθέτει πολύ δυνατά «όπλα», όπως οι νόμοι. Σε κάποιες περιπτώσεις, όμως, επιβάλλεται να ενεργοποιηθούν και οι διεθνείς οργανισμοί ή οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, ενώ συχνά μπορούν να βοηθήσουν και οι άνθρωποι της διανόησης, δείχνοντας τον δρόμο για τον περιορισμό προβληματικών καταστάσεων.
- 6** Υπάρχουν ποικίλοι τρόποι εισαγωγής σε ένα θέμα. Για παράδειγμα, όταν έχουμε να διερευνήσουμε μια έννοια που έχει «θετικό πρόσημο», μπορούμε να ξεκινήσουμε τον πρόλογό μας με αναφορά στον πολιτισμό, μια έννοια ευρεία, που συμπεριλαμβάνει όλα τα ανθρώπινα δημιουργήματα. Αντίθετα, όταν έχουμε να διερευνήσουμε μια έννοια με «αρνητικό πρόσημο», μπορούμε να την εντάξουμε στις προβληματικές συνθήκες της σύγχρονης πραγματικότητας που μας ταλανίζουν. Ή μπορούμε να την παρουσιάσουμε ως ένδειξη της «κακής» πλευράς της ζωής, ενώ έχουμε αναφέρει πιο πριν τη θετική πλευρά της (την ενίσχυση του δημοκρατικού θεσμού και την κατοχύρωση των ανθρώπινων δικαιωμάτων σε πολλές χώρες του κόσμου, την ανάπτυξη των επιστημών και της τεχνολογίας, τις ποικίλες προόδους σε διάφορους τομείς...). Τότε ο πρόλογος αποκτά αντιθετική μορφή.
- 7** Ο τρόπος με τον οποίο ξεκινούμε την εκάστοτε εργασία και ο τρόπος με τον οποίο την ολοκληρώνουμε εξαρτώνται πάντα από το επικοινωνιακό πλαίσιο που θα πρέπει να χρησιμοποιήσουμε. Ταυτόχρονα αυτό καθορίζει και το ύφος και τα ρηματικά πρόσωπα που εμφανίζονται στο κείμενό μας.

Σημείωση: Εκτιμώντας την προσπάθεια των μαθητών μου όλα αυτά τα χρόνια, επέλεξα να χρησιμοποιήσω κάποιες δικές τους ιδέες αλλά και εκφράσεις και να τις αξιοποιώ κάθε φορά που αναδιοργάνωνα τις προσωπικές μου σημειώσεις.

- **ΠΡΟΣΟΧΗ:** Ακολουθούν κάποιες σύντομες οδηγίες ως προς το **ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ** (άρθρο, ομιλία, επιστολή).

A ΑΡΘΡΟ

- 1 Ένα άρθρο διαθέτει πάντα **τίτλο**, στον οποίο χρησιμοποιούμε άλλοτε την αναφορική κι άλλοτε την ποιητική λειτουργία της γλώσσας, ανάλογα με το θέμα του και το κοινό στο οποίο απευθυνόμαστε.
- 2 Στον **πρόλογο** αναφέρουμε πάντα στοιχεία της επικαιρότητας, τα οποία συνήθως αποτελούν την αφορμή για τη συγγραφή του συγκεκριμένου άρθρου. Επικαιρικά στοιχεία καλό θα ήταν να αναφέρουμε και στο κύριο μέρος.
- 3 Κυριαρχεί η **αναφορική λειτουργία της γλώσσας** και το **γ' ρηματικό πρόσωπο**, που καθιστούν το ύφος του συντάκτη αντικειμενικό και απρόσωπο.

Σημείωση: Όταν το άρθρο δημοσιεύεται στη σχολική εφημερίδα, ο συντάκτης χρησιμοποιεί εκτενώς το α' πληθυντικό πρόσωπο, εφόσον απευθύνεται σε συμμαθητές, ενώ όταν δημοσιεύεται σε προσωπικό ιστολόγιο, χρησιμοποιεί κυρίως το α' ενικό πρόσωπο, αφού εκφράζει τις προσωπικές του θέσεις.

B ΟΜΙΛΙΑ / ΕΙΣΗΓΗΣΗ / ΠΡΟΣΧΕΔΙΑΣΜΕΝΟΣ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

- 1 Μία ομιλία ξεκινάει πάντα με **προσφώνηση**, η οποία διαφοροποιείται ανάλογα με το κοινό στο οποίο απευθύνεται ο ομιλητής (π.χ. Κυρίες και κύριοι, αγαπητοί φίλοι/συνάδελφοι/συμμαθητές και συμμαθήτριες, φίλοι και φίλες, αξιότιμοι κύριοι και κυρίες). Σε επίσημες επικοινωνιακές περιστάσεις η προσφώνηση είναι πιο σύνθετη, καθώς ξεκινάει από τους υψηλότερα ιστάμενους και προχωράει προς τους απλούς ακροατές (π.χ. Αξιότιμε κύριε πρόεδρε της Βουλής, αγαπητοί έφηβοι βουλευτές, κυρίες και κύριοι).
- 2 Η ομιλία τελειώνει πάντοτε με **αποφώνηση/επιφώνηση** (π.χ. Σας ευχαριστώ που με ακούσατε, σας ευχαριστώ για τον χρόνο σας, σας ευχαριστώ για την προσοχή σας).
- 3 Στον **πρόλογο** μπορεί ο ομιλητής να αναφερθεί στη συγκεκριμένη εκδήλωση και τη σημασία της ή να τονίσει την αφορμή για τη συγκεκριμένη εισήγηση, προβάλλοντας τη γενική του θέση. Επίσης, μπορεί να συστηθεί δηλώνοντας την ιδιότητά του και να εκφράσει ευχαριστίες που του δόθηκε η δυνατότητα/η ευκαιρία να μοιραστεί τις απόψεις του.
- 4 Στον **επίλογο** ο ομιλητής συνήθως προσφωνεί το κοινό του και το ωθεί σε κινητοποίηση, ενώ μπορεί να διατυπώσει και ένα γενικό συμπέρασμα.

- 5** Η **γλώσσα** διαφοροποιείται ανάλογα με το κοινό στο οποίο απευθύνεται ο ομιλητής. Αναλυτικότερα, όταν πρόκειται για επίσημη επικοινωνιακή κατάσταση, ο ομιλητής χρησιμοποιεί τη γλώσσα με την αναφορική της λειτουργία και προσεγμένο λεξιλόγιο, ενώ όταν η επικοινωνιακή κατάσταση είναι απλή, χρησιμοποιεί και την ποιητική λειτουργία της γλώσσας και απλούστερο λεξιλόγιο. Ανάλογα διαμορφώνεται και το **ύφος** (επίσημο και τυπικό ή απλό και φιλικό).
- 6** Στην ομιλία κυριαρχεί το **α'** και **β' ρηματικό πρόσωπο**, τουλάχιστον στον πρόλογο και τον επίλογο, όπου ο ομιλητής απευθύνεται στο κοινό του. Επίσης, χρησιμοποιεί αρκετά το **α'** πληθυντικό πρόσωπο, όταν επιδιώκει να τονίσει τον καθολικό χαρακτήρα του θέματος στο οποίο αναφέρεται ή την ανάγκη ενεργοποίησης της συλλογικής υπευθυνότητας (π.χ. Όλοι έχουμε ηθικό χρέος να κινητοποιηθούμε για...).
- 7** Ο προσχεδιασμένος προφορικός λόγος περιέχει και κάποια στοιχεία προφορικότητας όπως οι ερωτήσεις, που έχουν ως στόχο τη διαμόρφωση ενός κλίματος διαλόγου με το κοινό.

Γ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

- 1** Μια επιστολή μπορεί να απευθύνεται σε κάποιο πρόσωπο με δημόσιο αξίωμα ή σε κάποια Αρχή (π.χ. το δημοτικό συμβούλιο της πόλης μας), σε κάποιο οικείο πρόσωπο ή στον Τύπο (ανοιχτή επιστολή*).
- 2** Πάνω αριστερά ο συντάκτης αναφέρει **τόπο** και **ημερομηνία** και ακολουθεί **προσφώνηση** του αποδέκτη της επιστολής (Αξιότιμη κυρία/κύριε, αγαπητέ φίλε/φίλη, αγαπητοί αναγνώστες, αγαπητέ συντάκτη).
- 3** Κάτω δεξιά ο συντάκτης παραθέτει **αποφώνηση/επιφώνηση** (Με εκτίμηση, με σεβασμό, με αγάπη, φιλικούς χαιρετισμούς).
- 4** Στον **πρόλογο** μπορεί ο συντάκτης να δηλώνει την ιδιότητά του, τον σκοπό της επιστολής και την αφορμή για να την γράψει και να την αποστείλει.
- 5** Ως προς τη γλώσσα, το ύφος και τα ρηματικά πρόσωπα ισχύουν όσα αναφέρθηκαν για την ομιλία.

Σημείωση: Η **ανοιχτή επιστολή** στον **Τύπο** διακρίνεται από κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά. Ειδικότερα, ξεκινάει με τίτλο, όπως τα άρθρα, και ακολουθεί η προσφώνηση («Αγαπητή συντακτική ομάδα»), ενώ και η αποφώνηση διαφοροποιείται («Σας ευχαριστώ για τη φιλοξενία»). Βέβαια, είναι πιθανό να γράψει κάποιος μια ανοιχτή επιστολή στον Τύπο, αλλά μέσω αυτής να απευθύνεται σε κάποιο **αρμόδιο πρόσωπο ή Αρχή** και τότε στόχος του είναι να ασκήσει κάποια μορφή πίεσης, εφόσον λαμβάνει γνώση του περιεχομένου της επιστολής η κοινή γνώμη.

- **ΠΡΟΣΟΧΗ:** Παρακάτω παρατίθεται ένα **ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ** του πώς θα μπορούσε να αξιοποιηθεί υλικό του συγκεκριμένου βιβλίου από μαθητές με βάση τα θέματα των Πανελληνίων εξετάσεων του 2022 και τα κείμενα αναφοράς που είχαν μπροστά τους τα παιδιά στη συγκεκριμένη εξέταση, ώστε να μπορέσει ο αναγνώστης να δει στην πράξη την εφαρμογή του εκπαιδευτικού υλικού που περιέχεται στο βιβλίο. Με έντονα γράμματα έχουν επισημανθεί τα στοιχεία των κειμένων που θα μπορούσαν να αξιοποιήσουν τα παιδιά στο θέμα Δ.

Πανελλήνιες 2022

Κείμενο 1. Γιατί να μαθαίνουμε ιστορία;

Γιατί δεν αγαπάνε οι μαθητές την ιστορία; Οι απαντήσεις είναι γνωστές. Γιατί συνήθως πρέπει να τη μάθουν παπαγαλία, γιατί συνήθως μαθαίνουν για προσωπικότητες και όχι για την κοινωνία, γιατί μαθαίνουν κυρίως για την παλαιότερη ιστορία και όχι τη νεότερη. Ο σημαντικότερος όμως λόγος που η ιστορία είναι απωθητική για τους μαθητές, είναι ότι το σχολείο δεν καταφέρνει να συνδέσει τη ζωή των μαθητών με το παρελθόν. Δεν καταλαβαίνουν γιατί να πρέπει να τα μάθουν όλα αυτά. Όπως μου έλεγαν κάποιοι φοιτητές μου: «Γιατί, κύριε, να πρέπει να μαθαίνουμε ιστορία; Εμείς κοιτάμε μπροστά. Κοιτάμε στο μέλλον».

Αυτό που δεν καταλαβαίνουν οι φοιτητές μου και δεν καταλαβαίνουν όσοι δεν εκτιμούν την αξία της γνώσης του παρελθόντος, είναι ότι **τελικά όλοι μας είμαστε προϊόντα της ιστορίας. Ό,τι έχουμε στο μυαλό μας έρχεται από τους προηγούμενους από εμάς. Ακόμη και οι λέξεις που χρησιμοποιώ για να γράψω αυτές τις γραμμές, δεν είναι δικές μου. Έρχονται από τους προηγούμενους από μένα. Και βέβαια το πιο σημαντικό δεν είναι οι λέξεις. Είναι οι πεποιθήσεις, οι αξίες, οι γνώσεις ακόμη και οι κανόνες.** Εμείς αποφασίζουμε για τους κανόνες που ρυθμίζουν τη ζωή μας; Όχι βέβαια. Οι προηγούμενοι από εμάς αποφασίζουν. **Εμείς γεννιόμαστε μέσα σε έναν πολιτισμό, σε ένα κοινωνικό περιβάλλον που όλα αυτά έχουν ήδη διαμορφωθεί.** Είναι τόσο μεγάλο το βάρος του παρελθόντος πάνω στο παρόν, που ένας ιστορικός έχει ισχυριστεί κάτι που όταν το είχα πρωτοακούσει είχα εντυπωσιαστεί: «Οι νεκροί μάς κυβερνούν». Βαριά κουβέντα. Δεν συμφωνώ εντελώς όμως, καθώς και εμείς επιδρούμε στον τρόπο που εξελίσσεται η ιστορία και έχουμε ευθύνη απέναντι στις μελλοντικές γενιές ως μελλοντικοί νεκροί που αναπόφευκτα είμαστε όλοι μας.

Αξίζει να μαθαίνουμε για αυτούς τους νεκρούς. Αξίζει να γνωρίζουμε τι έκαναν, πώς σκέφτονταν, πώς ζούσαν. Αξίζει γιατί αυτοί είναι που διαμόρφωσαν τον κόσμο

που μας περιβάλλει. Η γνώση του παρελθόντος είναι απαραίτητη για την κατανόηση του παρόντος. Ή, για να το πούμε με άλλα λόγια, δεν μπορούμε να καταλάβουμε το σήμερα αν δεν ξέρουμε σε βάθος το χτες. Η ιστορία είναι μια πράξη αυτογνωσίας, μια πράξη γνώσης για τον συλλογικό μας εαυτό, απαραίτητη για να καταλάβουμε τον πολιτισμό μας.

Δεν μαθαίνουμε ιστορία για χάρη των προηγούμενων. Όντως αυτοί έφυγαν και δεν έχει πια καμία σημασία για αυτούς. **Μαθαίνουμε ιστορία για εμάς, για να μάθουμε από τα λάθη των προηγούμενων, να δούμε τι λειτούργησε καλύτερα για εκείνους και τι όχι. Μαθαίνουμε ιστορία για να καταλάβουμε ποιοι είμαστε και να σκεφτούμε πού θέλουμε να πάμε.** [...]

[Ραϋμόνδος Αλβανός, *Ο ελληνικός εμφύλιος. Μνήμες σε πόλεμο και σύγχρονες πολιτικές ταυτότητες*, εκδ. Επίκεντρο, 2022 (από τον Πρόλογο του βιβλίου)].

Κείμενο 2, Θυμάμαι, άρα ζω;

Είς σε προστρέχω, μνήμη, με πολύ σεβασμό, σαν να μου ήσουν ξένη, σαν να μην έχουμε φάει μαζί ψωμί και δάκρυα, σαν να μην ξέρω ότι χάρη σ' εσένα επιστρέφει ο απολωλώς καιρός.

Θέλω να αφιερώσω στη μνήμη και στη ζωτική της σημασία κάποιες σκέψεις, αλλά, επειδή έχω μια τόσο στενή σχέση μαζί της και μια ευγνώμονα οικειότητα, φοβάμαι μήπως όσα πω περιπέσουν σε έναν κάπως οικογενειακό τόνο, ατημέλητον, καθισμένον χαλαρά γύρω από την προχειρότητα. Με φοβίζει, ίσως και με καθησυχάζει μαζί, η πεποίθησή μου ότι η μνήμη είναι το δεύτερο εγώ μας.

Το ότι επιμένω να μιλώ για τη νοσταλγία δεν μοιάζει σαν να έχω βγει από το θέμα, που είναι η επέτειος. [...]

Τι είναι η επέτειος; Την προς αυτήν ευσέβεια μάς την εμφυσά το περιβάλλον, το παράδειγμα, ή είναι ένστικτο ριζωμένο βαθιά στον φόβο μας ότι θα εκδιωχθούμε από τον παράδεισο της μνήμης; [...]

Για να επανέλθω στα γήινα, η επέτειος είναι και μια μέρα άκρως κοινωνική. Πάει παντού. Και σε χαρές, και σε απώλειες. Διότι έχουν και οι απώλειες κάθε τόσο τα γενέθλιά τους – αυτές κι αν δεν θέλουν να ξεχαστούν...

Και βεβαίως **η επέτειος διαπνέεται και από βαθύ πατριωτισμό**. Τιμά τους ήρωες, συντονίζει τον ηρωισμό με τον βηματισμό της σημαίας, παρελαύνουν οι Θερμοπύλες, δάφνινο στεφάνι στον άγνωστο στρατιώτη και, σιωπηρά, στον κάθε αγνοούμενο.

Για να δώσω και την πιο εγκόσμια μορφή στην επέτειο, ας πω ότι είναι ένα δωρεάν μεταφορικό μέσον με το οποίο μεταφέρεται το πολυπληθές παρελθόν εδώ στο παρόν.

Και ιδού, επιστρέφουν οι γονείς μας, έρχονται κι άλλου είδους αγάπες, άλλες συνοδευόμενες από το αίσθημα, άλλες ασυνόδευτες [...] – ιδού η νύφη ακόμα ερωτευ-

μένη με το νυφικό της, γενέθλια, χρονιάρικα πια τα παιδιά σου, γενέθλια γενέθλια γενέθλια, κοντά η ενηλικίωση, και ακόμα τα κρατάει αγκαλιά και τα θηλάζει εκείνη η παλιά φωτογραφία σου. [...]

[Ομιλία της Κικής Δημουλά, από το βιβλίο *Εκλήθην ομιλήτρια*, Ίκαρος, 2022, σσ. 156, 158, 159].

Πανελλήνιες 2022

ΘΕΜΑ Δ: «Αξίζει να μαθαίνουμε για αυτούς τους νεκρούς. Αξίζει να γνωρίζουμε τι έκαναν, πώς σκέφτονταν, πώς ζούσαν». Με αφορμή τη διαπίστωση του συγγραφέα και αξιοποιώντας δημιουργικά τα Κείμενα 1 και 2:

- α. να εκφράσετε την άποψή σας για την αξία της ιστορικής γνώσης και
- β. να αναφέρετε βιωματικούς τρόπους που μπορούν να καλλιεργήσουν το ενδιαφέρον σας για το ιστορικό παρελθόν. Το κείμενό σας να έχει τη μορφή **άρθρου που θα δημοσιευτεί στην ιστοσελίδα του σχολείου σας** (350-400 λέξεις).

► **ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΜΑΘΗΤΡΙΕΣ:**

Εφόσον η έκθεση των παιδιών θα πρέπει να έχει τη μορφή **άρθρου για την εφημερίδα του σχολείου**, είναι απαραίτητο να ληφθούν υπόψη οι ακόλουθες πληροφορίες σχετικά με το επικοινωνιακό πλαίσιο:

- 1** Χρειάζεται **τίτλος**, στον οποίο μπορεί το παιδί να χρησιμοποιήσει την αναφορική ή και την ποιητική λειτουργία της γλώσσας.
- 2** Στον **πρόλογο** χρειάζεται να αναφέρει κάποιο στοιχείο της επικαιρότητας, που αποτέλεσε την αφορμή για τη συγγραφή του συγκεκριμένου άρθρου (π.χ. μια επίσκεψη σε έναν ιστορικό χώρο).
- 3** Στο άρθρο αυτό είναι αναγκαίο να κυριαρχεί η **αναφορική λειτουργία της γλώσσας**.
- 4** Εκτός από το **γ' ρηματικό πρόσωπο**, πρέπει να αξιοποιηθεί και το **α' πληθυντικό πρόσωπο**, εφόσον ο συντάκτης του άρθρου απευθύνεται σε συμμαθητές και συμμαθήτριες.

- **ΕΡΩΤΗΜΑ Α:** Τα στοιχεία που φαίνονται με έντονα γράμματα πάνω στα κείμενα αναφοράς μπορούν να αξιοποιηθούν από τα παιδιά, σε συνδυασμό με τις ακόλουθες πληροφορίες από το βιβλίο που κρατάτε στα χέρια σας:

ΘΕΜΑ 9ο, ΕΡΩΤΗΜΑ Β, σελίδα 349

Β ΠΟΙΑ Η ΑΞΙΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΓΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΑΝΘΡΩΠΟ

1 Η μελέτη της Ιστορίας συμβάλλει στη διαμόρφωση ορθών αντιλήψεων για το παρελθόν, στη γνώση της ιστορικής αλήθειας και στη σμίλευση της **εθνικής ταυτότητας**. Η κατανόηση των **πολιτικών αποφάσεων** των προγόνων και των **πολιτισμικών συνθηκών** που αυτοί είχαν διαμορφώσει με τα έργα τους // σαφής αντίληψη των γεγονότων που **σημάδεψαν** το παρελθόν ➡

- α. **προσπάθεια αξιοποίησης του παρελθόντος** με στόχο την αποφυγή λαθών που έγιναν τότε και την επίτευξη της ανάπτυξης μέσα από ασφαλέστερους δρόμους. Η το παρελθόν, λοιπόν, λειτουργεί ως **πυξίδα για το μέλλον**.
- β. ο γνώστης της Ιστορίας αντιλαμβάνεται ότι το παρελθόν δεν είναι κάτι «νεκρό», διότι έχει επιδράσεις στο σήμερα. Η συνδέοντας το παρελθόν με το παρόν και το μέλλον, συνειδητοποιεί την έννοια της **ιστορικής συνέχειας**.

2 Χάρη στην Ιστορία ο κάθε άνθρωπος αποκτά **εθνική αυτογνωσία**, δηλαδή **συνειδητοποιεί από πού προέρχεται** και ποια στοιχεία προσδιορίζουν τον λαό του. Η ως πολίτης του σύγχρονου κόσμου, αποκτά την ευκαιρία να **συνδυάσει γόνιμα** τα στοιχεία του δικού του πολιτισμού με υγιή ξένα πολιτισμικά στοιχεία, εφόσον αυτά δεν αλλοιώνουν τον δικό του εθνικό πολιτισμό. Η με αυτή τη στάση αποφεύγει και την **προγονοπληξία** και την **ξενομανία**. Η διατηρεί την **εθνική του αξιοπρέπεια**, πορευόμενος στο μέλλον με ασφάλεια, αφού καταφέρνει να αντισταθεί στον «μηδενιστικό» κοσμοπολιτισμό που αναδύεται στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης, ενώ απορρίπτει και τον εθνικισμό.

- **ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ ΣΗΜΕΙΩΣΗ:** Όσα αναφέρονται στο **κείμενο 1** των Πανελληνίων του 2022 και μπορούν να αποδείξουν την αξία της ιστορικής γνώσης μπορούν να συνδυαστούν με το **1^ο επιχείρημα**, για να αποδώσουν μια πιο σαφή και συγκροτημένη άποψη για το θέμα αυτό.

Ακόμη, η αναφορά στον «βαθύ πατριωτισμό» που αναφέρεται στο **κείμενο 2** δεν είναι αρκετή. Στην αξιοποίησή της μπορεί να συντελέσει το **2^ο επιχείρημα**.

- **ΕΡΩΤΗΜΑ Β:** Ως προς τους βιωματικούς τρόπους που μπορούν να καλλιεργήσουν το ενδιαφέρον για το ιστορικό παρελθόν, τα παιδιά θα μπορούσαν να αξιοποιήσουν άλλες πληροφορίες από το θέμα 90, σελίδα 348 (από το ερώτημα α για την **ΟΡΘΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ**):

γ. Στον χώρο της εκπαίδευσης το νεαρό άτομο μελετά την ιστορία ως γνωστικό αντικείμενο που πρέπει να μάθει για να πάρει υψηλή βαθμολογία και γι' αυτό συχνά αντιδρά. Η όμως, η προσέγγιση της ιστορίας μπορεί να γίνει πιο ευχάριστη και πιο αποτελεσματική μέσω **εναλλακτικών μεθόδων διδασκαλίας**:

- των μ.μ.ε.
- θεατρικών παραστάσεων
- κινηματογραφικών παραγωγών
- εξωσχολικών βιβλίων και περιοδικών ιστορικού περιεχομένου.

☞ Η επαφή με όλα αυτά θα συμβάλλει στη απόκτηση ιστορικών γνώσεων και στη **βαθιά κατανόηση** γεγονότων, πολιτικών αποφάσεων και πολιτισμικών συνθηκών του παρελθόντος.

δ. Στη σωστή προσέγγιση της ιστορίας μπορούν, εκτός από τα παραπάνω, να συμβάλλουν οι **επισκέψεις σε μουσεία**, ιστορικούς και αρχαιολογικούς χώρους ή χώρους μαχών. Βέβαια, οι επισκέψεις αυτές είναι καλό να γίνονται οργανωμένα και αφού προηγηθεί η κατάλληλη προετοιμασία μέσω προγραμμάτων μουσειοπαιδαγωγικής (ή τουλάχιστον μέσω του διαλόγου με τους εκπαιδευτικούς).

ε. Όφελος θα μπορούσαν να επιφέρουν οι **σχολικές γιορτές**, που θα φέρνουν σε επαφή τους μαθητές και τις μαθήτριες όχι μόνο με το απώτερο αλλά και με το πρόσφατο παρελθόν, στις οποίες θα μπορούσαν να συμμετέχουν ηλικιωμένοι από το οικογενειακό και το κοινωνικό τους περιβάλλον, που βίωσαν τα γεγονότα οι ίδιοι ή οι άμεσοι πρόγονοι αυτών.

- **ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ ΣΗΜΕΙΩΣΗ:** Σχεδόν σε όλη την έκταση του βιβλίου, όπως και στα αποσπάσματά του που προηγήθηκαν, έχει επιλεγεί σε αρκετά σημεία ονοματικός αντί του ρηματικού λόγου, με στόχο την ενεργοποίηση της σκέψης του μαθητή/αναγνώστη ως προς τον τρόπο που θα αποδώσει το αντίστοιχο νόημα.

ΠΑΙΔΕΙΑ – ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

1. Η ΑΞΙΑ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ: Η ανάπτυξη του **πολιτισμού** αποτελεί απόρροια της ενασχόλησης των ανθρώπων με τις τέχνες, τα γράμματα, τις επιστήμες. Φυσικά, αυτή η ανάπτυξη στους αιώνες που πέρασαν συνδέεται άμεσα με τη δημιουργία και την εξέλιξη του εκπαιδευτικού θεσμού. Σίγουρα, παρατηρούνται πολλές διαφοροποιήσεις ως προς αυτόν τον θεσμό από χώρα σε χώρα, όμως σε κάθε περίπτωση η αξία του είναι αδι-αμφισβήτητη.

Σημείωση: Η αναφορά, στην **αρχή** του προλόγου, στην έννοια του πολιτισμού μπορεί να χρησιμεύσει σε θέματα που αφορούν καθετί καλό που δημιουργήσε ο άνθρωπος (επιστήμη, τεχνολογία, τέχνες, αθλητισμός, οικονομία-επάγγελμα...)

1 Πνευματική καλλιέργεια:

α. Μέσω του **διαλόγου** Η επιτυγχάνεται η όξυνση των νοητικών χαρακτηριστικών του παιδιού (κριτική ικανότητα, λογική σκέψη, ωριμότητα, διορατικότητα, δυνατότητα γόνιμου προβληματισμού, δημιουργική φαντασία).

β. Μέσω **μαθημάτων** Η επέρχεται η απόκτηση γνώσεων

Ειδικότερα: το σχολείο παρέχει **γενική παιδεία**, δηλαδή γενικές γνώσεις, ώστε να έρθει το παιδί σε επαφή με την κοινωνικοπολιτική πραγματικότητα Η διαμορφώνει άποψη γι' αυτή και κατανοεί τα στοιχεία που την προσδιορίζουν.

2 Μόρφωση σημαίνει την απόκτηση όχι μόνον γενικών αλλά και **ειδικών γνώσεων**:

α. Το παιδί συνειδητοποιεί τις κλίσεις και τις δυνατότητές του.

β. Αποκτά εφόδια, για να ασχοληθεί στη συνέχεια με κάποιο επιστημονικό ή άλλο επαγγελματικό αντικείμενο.

➡ Προετοιμασία του παιδιού για το επαγγελματικό του μέλλον.

3 Για να γίνει σωστά, βέβαια, η παραπάνω επιλογή, απαιτείται το σχολείο να παρέχει **επαγγελματικό προσανατολισμό**, δηλαδή ενημέρωση για την αγορά εργασίας, τα νέα και τα κορεσμένα επαγγέλματα, τις αποδοχές και τις προοπτικές που παρέχουν οι διάφοροι εργασιακοί χώροι, τα προσόντα και την προετοιμασία που απαιτείται για την ενασχόληση με κάποιο επάγγελμα Η άρα το σχολείο μπορεί να βοηθήσει τα παιδιά να κάνουν συνειδητές επιλογές για την επαγγελματική τους κατάσταση.

4 Ολοκλήρωση της προσωπικότητας: Μέσω ομαδικών δραστηριοτήτων και, κυρίως, μέσω του ουσιαστικού διαλόγου το παιδί κατανοεί την αξία του συνανθρώπου και μαθαίνει να σέβεται τους άλλους και να τους βοηθά // μαθαίνει να υπακούει σε κανόνες και να θέτει όρια Η σταδιακά **ηθικοποιείται**, ενώ αποκτά φίλους και **κοινωνικοποιείται**, ώστε στο μέλλον να προσαρμοστεί ομαλά στο κοινωνικό σύνολο και να αποτελεί υγιές μέλος του.

5 Μέσα από διάφορα μαθήματα όπως το Δίκαιο και η Ιστορία αλλά και μέσα από άλλες δραστηριότητες (εκδρομές, επισκέψεις σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους, παρελάσεις και σχολικές γιορτές) τα νεαρά άτομα γνωρίζουν την πολιτισμική κληρονομιά τους, έρχονται σε επαφή με τις ρίζες τους και συνειδητοποιούν από πού προέρχονται. Η καλλιέργουν την εθνική τους συνείδηση και αποκτούν **εθνική ταυτότητα**, κάτι που είναι ιδιαίτερα σημαντικό στη σύγχρονη εποχή της παγκοσμιοποίησης, που όλοι δεχόμαστε πληθώρα ξένων επιρροών μέσω της τηλεόρασης και του διαδικτύου.

6 Καλλιέργεια πολιτικής συνείδησης και δημοκρατικού ήθους:

- α. Μέσα από τη σωστή διδασκαλία του μαθήματος του Δικαίου, ο μαθητής αντιλαμβάνεται την ουσία και τα στοιχεία που προσδιορίζουν τη Δημοκρατία, ενημερώνεται για τους νόμους, για τα διάφορα πολιτικά συστήματα και για τους αγώνες που έγιναν για να κατακτηθεί η Δημοκρατία.
- β. Μέσω των θεσμών των μαθητικών κοινοτήτων και της Βουλής των Εφήβων οι μαθητές μαθαίνουν να συμμετέχουν στα κοινά. Η προετοιμάζονται, ώστε στο μέλλον να λειτουργούν ως ενεργοί πολίτες και όχι ως υπήκοοι.

➡ **Πολιτικοποιούνται** και υιοθετούν δημοκρατικές αρχές.

2. ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

► Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

- 1 **Καλλιέργεια της σκέψης:** Η επιστημονική γνώση είναι πολύ πιο σύνθετη από τη σχολική Η για να την επεξεργαστεί ο φοιτητής, για να την κατανοήσει και να την εμπεδώσει, **ενεργοποιεί όλο και περισσότερο την κρίση, τη λογική**, τη δυνατότητά του να προβληματίζεται // διευρύνει τους ορίζοντές του, αποκτώντας νέες και πλούσιες **γνώσεις**.
- **Καλλιεργείται πνευματικά** Η προσεγγίζει τον κόσμο πιο σφαιρικά, κατανοεί βαθύτερα την πραγματικότητα Η καθίσταται ικανός να αξιοποιεί ευκαιρίες και να αντιμετωπίζει προβληματικές καταστάσεις αποτελεσματικότερα, επιτυγχάνοντας στόχους.
- 2 Οι πανεπιστημιακές γνώσεις και τα πτυχία αποτελούν **εφόδια για την αγορά εργασίας** Η είναι πιο εύκολο για τον πτυχιούχο, σε σχέση με κάποιον που είναι ανειδίκευτος, να βρει θέση εργασίας και να μπορεί να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της Η μειώνονται οι πιθανότητες να αντιμετωπίσει την ανεργία Η **διασφαλίζεται**, σε έναν βαθμό τουλάχιστον, η **απασχολησιμότητα** (δηλαδή η δυνατότητα όχι μόνο να βρει θέση εργασίας, αλλά και να την κρατήσει όντας αποδοτικός) // Ο άνθρωπος που διαθέτει πλούσιες γνώσεις πάνω σε έναν τομέα καθίσταται πιο παραγωγικός Η **υψηλότερες αμοιβές** Η απολαμβάνει καλύτερο βιοτικό επίπεδο.
- 3 Η ανώτατη εκπαίδευση παράγει εξειδικευμένους επιστήμονες, που καλύπτουν **πρακτικές ανάγκες σε διάφορους τομείς** (υγεία, παιδεία, οικονομία, επικοινωνία, κατασκευές...) Η αυτοί, αξιοποιώντας τις γνώσεις τους, συμβάλλουν στην ανάπτυξη αυτών των τομέων Η βελτιώνονται οι κοινωνικές δομές και περιορίζονται τα προβλήματα των μελών του κοινωνικού συνόλου Η άρα η ανώτατη εκπαίδευση συντελεί αποφασιστικά στην αναβάθμιση της **ποιότητας ζωής** μιας κοινωνίας.
- 4 Οι διάφοροι πανεπιστημιακοί καθηγητές αλλά και αρκετοί φοιτητές, προπτυχιακοί και κυρίως μεταπτυχιακοί, διεξάγουν συνεχώς **έρευνες** ➤
 - **ανακαλύπτουν** νέα επιστημονικά δεδομένα
 - **εφευρίσκουν** νέα τεχνολογικά επιτεύγματα, τα οποία είναι περισσότερο τελειοποιημένα ➤

Όταν αυτά τα επιτεύγματα χρησιμοποιούνται, βελτιώνονται οι συνθήκες ζωής και **αναβαθμίζεται η καθημερινότητα των ανθρώπων** // **προάγεται η επιστημονική γνώση**, που αποτελεί θεμέλιο του **πολιτισμού**.

3. ΔΥΣΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΜΑΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

ΠΙΘΑΝΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ:

1. Ποιες δυσλειτουργίες εντοπίζετε στον χώρο της εκπαίδευσης;
2. Πώς νομίζετε ότι μπορεί να αναβαθμιστεί το εκπαιδευτικό μας σύστημα;

A ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΜΑΣ

1 Το ελληνικό σχολείο είναι **τεχνοκρατικά προσανατολισμένο**:

- α. Δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στα μαθήματα στα οποία οι μαθητές γράφουν **εξετάσεις**, καθώς βασικός στόχος του σχολείου σήμερα καθίσταται η επαγγελματική αποκατάσταση μέσω της απόκτησης **ειδικών γνώσεων**.
- β. Παρατηρείται αδιαφορία για τα μαθήματα που παρέχουν **γενική παιδεία**, όπως η Λογοτεχνία, η Ιστορία, το Δίκαιο // Είναι αδιαμφισβήτητη η έλλειψη πολιτικής αγωγής, αθλητικής αγωγής, περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και καλλιτεχνικής παιδείας (εκτός από κάποιες εξαιρέσεις) Η αυτή η μονόπλευρη προσέγγιση της εκπαίδευσης από τους αρμόδιους φορείς έχει ως συνέπεια την ανεπαρκή παροχή **ανθρωπιστικής παιδείας**.

☞ Οι μαθητές αποκτούν «στείρες» γνώσεις, μέσω των οποίων εισάγονται σε πανεπιστημιακές σχολές ή εντάσσονται στην αγορά εργασίας, όμως **δεν καλλιεργούνται ηθικοπνευματικά** όσο θα έπρεπε. Η άρα το σχολείο δεν τους βοηθάει όσο πρέπει να ολοκληρωθούν ως προσωπικότητες.

2 Πολλοί χαρακτηρίζουν το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα **αναχρονιστικό**:

- α. Το περιεχόμενο των βιβλίων δεν ανανεώνεται έγκαιρα, με συνέπεια να παρέχονται στα παιδιά, κάποιες φορές, **παρωχημένες γνώσεις**.
 - β. Στη σχολική τάξη, οι εκπαιδευτικοί δε χρησιμοποιούν επαρκώς **νέα μέσα και μεθόδους διδασκαλίας**, γεγονός που οφείλεται, κυρίως, στην έλλειψη σύγχρονου υλικοτεχνικού εξοπλισμού.
 - γ. Οι μαθητές συχνά **αποστηθίζουν**, άρα προσεγγίζουν επιφανειακά τη γνώση και δεν την εμπεδώνουν.
 - δ. **Ανεπαρκής επαγγελματικός προσανατολισμός** Η τα παιδιά οδηγούνται συχνά σε λανθασμένες επιλογές και δυσκολεύονται να προσαρμοστούν στη συνεχώς εξελισσόμενη αγορά εργασίας.
- ☞ Ελλιπής πνευματική καλλιέργεια των παιδιών, ανεπαρκής προετοιμασία για την ενήλικη ζωή.

- 3** Το εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας μας είναι **εξετασιοκεντρικό**, ενώ ο τρόπος αξιολόγησης των παιδιών δε θεωρείται ο πλέον κατάλληλος:
- α. Ενισχύεται η **βαθμοθηρία**, γεγονός που προκαλεί άγχος στα παιδιά, ενώ παρατηρείται ότι κάποιοι ικανοί μαθητές αναπτύσσουν συμπλέγματα ανωτερότητας και κάποιοι αδύναμοι μαθητές αποκτούν αισθήματα κατωτερότητας.
 - β. Σε αρκετές περιπτώσεις, αναπτύσσεται **ανταγωνισμός** ανάμεσα στα παιδιά, που μαθαίνουν να αντιμετωπίζουν τους συμμαθητές τους ως αντιπάλους που πρέπει να ξεπεράσουν. Η διαμορφώνουν εχθρικές σχέσεις και το κλίμα στην τάξη οξύνεται.
 - γ. Ο συγκεκριμένος τρόπος αξιολόγησης περιορίζεται στον **βαθμό επίδοσης** στα μαθήματα και δε βοηθάει κάποια παιδιά να αναδείξουν τα ταλέντα και τις ιδιαίτερες κλίσεις τους στις τέχνες, τον αθλητισμό ή σε άλλους τομείς. Η γι' αυτούς τους λόγους πολλοί τον θεωρούν **άδικο και αντιπαιδαγωγικό**.
- 4** Οι αδικίες στο εκπαιδευτικό μας σύστημα δεν περιορίζονται στον τρόπο αξιολόγησης, αλλά επεκτείνονται και στην **απουσία αντισταθμιστικής αγωγής**: Παιδιά που ζουν σε απομακρυσμένες περιοχές (μικρά νησιά, απομονωμένα χωριά) ή αντιμετωπίζουν οικονομικά προβλήματα δεν έχουν τη δυνατότητα να καλύψουν τα γνωστικά τους κενά με φροντιστηριακά μαθήματα. Η δυσκολεύονται ιδιαίτερα να βελτιώσουν τις επιδόσεις τους και, μάλιστα, αρκετές φορές αυτό τα οδηγεί στο να εγκαταλείψουν το σχολείο. Η αυτή η δυσάρεστη πραγματικότητα αποδεικνύει ότι η ελληνική Πολιτεία δεν παρέχει ισότητα ευκαιριών, αλλά διαιωνίζει, σε πολλές περιπτώσεις, τις **κοινωνικές ανισότητες**.

B ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

- 1 Ανθρωπιστική παιδεία:** Το ελληνικό σχολείο επιβάλλεται, με στόχο την πλήρη εκπλήρωση του ρόλου του, να απαλλαγεί από τον τεχνοκρατικό προσανατολισμό του και να γίνει περισσότερο **ανθρωποκεντρικό**. Η τότε οι μαθητές δε θα επιδιώκουν μόνο την απόκτηση ειδικών γνώσεων, που θα τους χρησιμεύουν στην επιτυχία στις εξετάσεις ή στην επαγγελματική τους ζωή, αλλά και **γενικής παιδείας**.
- α. διαμόρφωση πιο ολοκληρωμένης εικόνας για τον κόσμο
 - β. διάπλαση υγιέστερων προσωπικοτήτων (δηλαδή ατόμων που θα χαρακτηρίζονται από κοινωνική συνείδηση, δημοκρατικές αρχές, οικουμενικό πνεύμα, πίστη σε υψηλές αξίες και ιδανικά). Άρα είναι σημαντικό οι εκπαιδευτικοί, στο πλαίσιο της ανθρωπιστικής παιδείας, να διεξάγουν ουσιαστικούς διαλόγους στον χώρο της τάξης, ώστε να συντελέσουν στην ηθικοποίηση των νεαρών ατόμων.

2 Αναγκαία είναι πλέον η **αλλαγή του ρόλου των εκπαιδευτικών**. Συγκεκριμένα, απαιτείται:

- η συνεχής ανανέωση των γνώσεών τους μέσω σεμιναρίων
- η πρόσληψή τους με ορθότερα κριτήρια
- η αναβάθμιση του ρόλου τους στη ζωή των παιδιών

➤ Τότε οι εκπαιδευτικοί δε θα αναμεταδίδουν απλώς γνώσεις, αλλά θα καθοδηγούν το παιδί στον σωστό τρόπο απόκτησής τους, ώστε αυτό να αναπτύξει **μαθησιακές στρατηγικές**, δηλαδή να μάθει πώς να μαθαίνει. Η το παιδί μεγαλώνοντας θα λειτουργεί αυτόνομα και δε θα χρειάζεται την καθοδήγηση κανενός. Η με αυτόν τον τρόπο οι εκπαιδευτικοί προετοιμάζουν τον μαθητή να ανταποκριθεί αργότερα στις δυσκολίες και τις απαιτήσεις της ενήλικης ζωής (η συμβολή τους, μάλιστα, καθίσταται ουσιαστικότερη, όταν ενθαρρύνουν την πρωτοβουλία και συνάπτουν ουσιαστικές σχέσεις με τους μαθητές τους).

3 Προσπάθειες **εκσυγχρονισμού**:

- Υλικοτεχνικές υποδομές (Η/Υ, εποπτικά μέσα, γυμναστήρια, εργαστήρια χημείας, φυσικής, βιολογίας...).
- Εκσυγχρονισμένα βιβλία (πρέπει να είναι καλογραμμένα και να ανανεωθεί το περιεχόμενό τους).
- Παροχή ουσιαστικού επαγγελματικού προσανατολισμού.
- Παροχή αντισταθμιστικής αγωγής.
- Ανάγκη παροχής αθλητικής και πολιτικής αγωγής, καλλιτεχνικής παιδείας και περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.
- Βελτίωση των δομών της τεχνικής εκπαίδευσης.

Σημείωση: το καθένα από αυτά τα στοιχεία θα μπορούσε να αναλυθεί και ξεχωριστά.

4. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΔΑΣΚΑΛΟΥ ΣΕ ΚΑΘΕ ΕΠΟΧΗ

- 1 Ο ρόλος του δασκάλου ανέκαθεν συνίσταται, κατά πρώτο λόγο, στην **πνευματική καλλιέργεια** των παιδιών. Η αυτή επιτυγχάνεται όταν ο εκπαιδευτικός:
 - μεταδίδει στους μαθητές και τις μαθήτριες έγκυρες και επαρκείς **γνώσεις**, διευρύνοντας τους ορίζοντές τους, κάτι που προϋποθέτει, φυσικά, τη δική του γνωστική επάρκεια, τη συνεχή επιμόρφωσή του αλλά και τη μεταδοτικότητα από πλευράς του
 - διεξάγει ακούραστα ουσιαστικούς **διαλόγους**, ώστε να καλλιεργεί τα νοητικά χαρακτηριστικά των παιδιών, να αναπτύσσει την κρίση και τη λογική τους, την ωριμότητα και τη δυνατότητα γόνιμου προβληματισμού τόσο πάνω στα γνωστικά αντικείμενα όσο και πάνω σε ζητήματα της ζωής.
- 2 Ο καλός εκπαιδευτικός είναι, πάνω απ' όλα, παιδαγωγός. Η μέσω του διαλόγου οφείλει να **συμβουλευεί** τα παιδιά ως προς τη συμπεριφορά τους απέναντι στους άλλους, τους συμμαθητές, τους δασκάλους, τους γονείς, τους ηλικιωμένους... Η για να τελεσφορήσουν οι συμβουλές του, έχει καθήκον να μεταλαμπαδεύει υγιή ιδανικά και αξίες (τιμιότητα, ειλικρίνεια, αλληλεγγύη), τονίζοντας την τοξικότητα του ωφελιμισμού, του ανταγωνισμού, της εκμετάλλευσης, αλλά και λειτουργώντας ως υγιές πρότυπο. // Είναι απαραίτητο να βοηθάει τα παιδιά να εντοπίσουν τα όρια, τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματά τους. Η τότε συμβάλλει στην **ηθικοποίηση** των παιδιών και, κατ' επέκταση, στην **υγιή κοινωνικοποίησή** τους.
- 3 Κάθε εκπαιδευτικός, λειτουργώντας ως παιδαγωγός, είναι αναγκαίο να προσεγγίζει με σεβασμό τα παιδιά, να τα **εμψυχώνει** όταν δυσκολεύονται να διαχειριστούν το άγχος των μαθημάτων ή άλλες καταστάσεις και να αποτελεί στήριγμα γι' αυτά. Η όταν τα παιδιά απολαμβάνουν την αγάπη του εκπαιδευτικού, αισθάνονται μεγαλύτερη ασφάλεια. Η γίνονται πιο αποδοτικά, όταν νιώθουν στήριξη, διότι η διαδικασία της μάθησης χρειάζεται και στέρεο συναισθηματικό έδαφος. Η επιτυγχάνονται **καλύτερα μορφωτικά αποτελέσματα**, ενώ ενισχύεται η **αυτοπεποίθηση** και η **αγωνιστική διάθεση** των παιδιών.

5. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΔΑΣΚΑΛΟΥ ΣΤΟΝ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΠΟΛΥΣΥΝΘΕΤΟ ΚΟΣΜΟ

- 1 Σήμερα παρατηρείται **ραγδαία εξέλιξη** σε διάφορους τομείς (σε πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό και επιστημονικό επίπεδο) Η έχει προκύψει μια **έκρηξη γνώσεων και πληροφοριών** Η ο σύγχρονος νέος απαιτείται να αντιλαμβάνεται, να κρίνει και να μπορεί να επεξεργαστεί όλες αυτές τις πληροφορίες κι όχι απλώς να απομνημονεύει γνώσεις Η επιβάλλεται να αναπτύξει **μαθησιακές στρατηγικές**, δηλαδή να μάθει πώς να μαθαίνει Η εδώ έγκειται ο ρόλος του δασκάλου, που οφείλει μέσω του διαλόγου να αναπτύσσει την κριτική ικανότητα των μαθητών του, ώστε να κατανοούν τις εξελίξεις γύρω τους και να μπορούν να τις ερμηνεύουν Η όλα αυτά αποδεικνύουν ότι ο σύγχρονος δάσκαλος δεν μπορεί να είναι απλός αναμεταδότης γνώσεων, αλλά καθοδηγητής στον τρόπο απόκτησής τους, κάτι που προϋποθέτει και παιδαγωγική κατάρτιση, ώστε να ξέρει πώς να προσεγγίσει τα παιδιά.
- 2 Στην εποχή μας, οι περισσότερες κοινωνίες, στον αναπτυγμένο κόσμο κυρίως, έχουν καταστεί **πολυπολιτισμικές** Η η νέα αυτή πραγματικότητα οφείλεται σε εξελίξεις όπως η διεθνοποίηση της αγοράς, η παγκοσμιοποίηση, η δημιουργία και η διεύρυνση της Ε.Ε., και περιλαμβάνει σύνθετα προβλήματα όπως το οικολογικό και η έξαρση του εθνικισμού Η σ' αυτό το πλαίσιο ο εκπαιδευτικός οφείλει να λειτουργεί αντιρατσιστικά, δηλαδή να αποδέχεται τη διαφορετικότητα των μαθητών, να προάγει τη διαπολιτισμική ενσυναίσθηση και να καλλιεργεί το οικουμενικό πνεύμα Η τότε θα λειτουργεί ως υγιές πρότυπο και θα ωθεί τα παιδιά στον διάλογο και τη συνεργασία με εκπροσώπους άλλων λαών.
- 3 Οι **μαθητές** σήμερα είναι πολύ διαφορετικοί σε σχέση με το παρελθόν, διότι από μικρή ηλικία δέχονται πολλά ερεθίσματα, κυρίως μέσω των μ.μ.ε. Η διαμορφώνουν προσωπική άποψη, **δε λειτουργούν παθητικά**, εκφράζουν αντιρρήσεις, αμφισβητούν τον δάσκαλο και έχουν πολλές **απαιτήσεις** από αυτόν Η για όλους αυτούς τους λόγους ο σύγχρονος εκπαιδευτικός οφείλει να προσεγγίζει και να καθοδηγεί τα παιδιά, αντιμετωπίζοντάς τα με σεβασμό, ενώ επιβάλλεται να κερδίζει την εμπιστοσύνη τους, ώστε να μπορεί να τα επηρεάσει και να μεταδώσει γνώσεις και πληροφορίες απέναντι στις οποίες αυτά θα είναι δεκτικά. Για να πετύχει αυτούς τους στόχους, είναι απαραίτητο να εγκαταλείψει συντηρητικές τάσεις που τον χαρακτήριζαν και να λειτουργεί αντιαυταρχικά.

6. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

ΠΙΘΑΝΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ:

1. Ποιοι λόγοι επιβάλλουν στα χρόνια μας τον εκσυγχρονισμό του εκπαιδευτικού συστήματος στη χώρα μας;
2. Κάτω από ποιες προϋποθέσεις νομίζετε ότι θα πετύχει μια εκπαιδευτική μεταρρύθμιση;

A ΛΟΓΟΙ ΠΟΥ ΕΠΙΒΑΛΛΟΥΝ ΤΟΝ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

- 1 Ραγδαία **επιστημονική και τεχνολογική ανάπτυξη** Η **πληθώρα νέων γνώσεων** πάνω σε διάφορους τομείς, που πρέπει να γίνουν γνωστές:
 - α. είναι απαραίτητο να εκλαϊκευτούν, δηλαδή να γραφτούν με απλό τρόπο
 - β. απαιτείται να συμπεριληφθούν στα **σχολικά εγχειρίδια** Η είναι επιβεβλημένος ο εκσυγχρονισμός τους, ώστε να γνωστοποιούν στους μαθητές τις εξελίξεις
 - γ. έχουν δημιουργήσει την ανάγκη για ταχύτερη μάθηση (πρέπει οι μαθητές να μαθαίνουν περισσότερα σε λιγότερο χρόνο) Η καθίσταται επιβεβλημένος ο εκσυγχρονισμός των **μέσων** και των **μεθόδων** διδασκαλίας (βελτίωση του υλικοτεχνικού εξοπλισμού, Η/Υ).
- 2 Πολλές και σημαντικές **εξελίξεις** στην αγορά εργασίας και, γενικά, **στην οικονομική ζωή**:
 - ενίσχυση του τριτογενούς τομέα παραγωγής
 - ανταγωνισμός στην αγορά εργασίας
 - επιστημονική ανεργία
 - δημιουργία και επέκταση πολυεθνικών επιχειρήσεων στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης
 - νέα επαγγέλματα

➡ Οι νέοι απαιτείται να προετοιμάζονται γι' αυτά τα νέα δεδομένα από το σχολείο Η θεωρείται απαραίτητος ο εκσυγχρονισμός του σχολείου, ώστε να προετοιμάζει τα παιδιά για τον επαγγελματικό στίβο (μέσω της παροχής ειδικών γνώσεων και επαγγελματικού προσανατολισμού).
- 3 **Ε.Ε., διεθνοποίηση της αγοράς, παγκοσμιοποίηση** (στενές οικονομικές και κοινωνικές σχέσεις μεταξύ λαών) Η είναι δεδομένη πλέον η ελεύθερη και συνεχής διακίνηση εμπορευμάτων, κεφαλαίων, επιστημονικών επιτευγμάτων, ανθρώπων, ιδεών Η **προσέγγιση λαών** Η ανάγκη συνεννόησης Η απαιτείται **γλωσσο-**

μάθεια Η είναι υποχρέωση του σχολείου η ποιοτική διδασκαλία αρκετών ξένων γλωσσών, ώστε να ανταποκριθούν τα παιδιά στη νέα πραγματικότητα.

4 Στα χρόνια μας έχουν αναπτυχθεί ιδιαίτερα τα Μ.Μ.Ε. και είναι δεδομένη η επαφή των παιδιών από νωρίς με τα γράμματα, τον αθλητισμό και τις τέχνες Η αποκτούν πολλά **ερεθίσματα** και **εμπειρίες** Η επέρχεται η **πρώιμη ωρίμανση** των νέων Η αυξάνονται οι **απαιτήσεις** τους για ποιοτικότερη εκπαίδευση (οι νέοι πλέον απαιτούν από το σχολείο να παρακολουθεί τις εξελίξεις, να τους προετοιμάζει γι' αυτές και να τους καλλιεργεί ολόπλευρα) Η θεωρείται επιβεβλημένος ο εκσυγχρονισμός του εκπαιδευτικού συστήματος, ώστε να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις των παιδιών.

5 **Ηθική κρίση της εποχής** (αμοραλισμός, βία, εγκληματικότητα, ωφελιμισμός, ανταγωνισμός, εκμετάλλευση, αναξιοκρατία) Η αναστολή της πολιτισμικής προόδου Η επιβάλλεται πλέον να δοθεί έμφαση στην **ανθρωπιστική παιδεία** Η είναι κάτι παραπάνω από απαραίτητο το σχολείο να θέσει ως προτεραιότητα την καλλιέργεια των ηθικών και ψυχικών στοιχείων των νέων και την ανάπτυξη της κοινωνικής τους συνείδησης, ώστε να συνειδητοποιούν την αξία του συνανθρώπου και να τον αντιμετωπίζουν με σεβασμό Η διαμορφώνουν ουσιαστικότερες και υγιείς σχέσεις Η κοινωνική ισορροπία.

B ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΩΣΤΕ ΝΑ ΠΕΤΥΧΕΙ ΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ

1 Οι αλλαγές στην παιδεία πρέπει να γίνονται με τη **συνεργασία**:

- της Πολιτείας (Υπουργείο Παιδείας, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο)
- των πνευματικών ανθρώπων του τόπου
- των εκπαιδευτικών
- των μαθητών
- των γονιών

↪ ανταλλαγή απόψεων Η υιοθέτηση των καλύτερων θέσεων Η **ΒΕΛΤΙΩΤΙΚΕΣ ΑΛΛΑΓΕΣ**

Σημείωση: Γόνιμη θα ήταν και η συνεργασία σε διεθνές επίπεδο (δηλαδή, η υιοθέτηση στοιχείων ξένων εκπαιδευτικών συστημάτων, εφόσον, βέβαια, ταιριάζουν σε έναν λαό).

2 Οι αλλαγές στην εκπαίδευση πρέπει να γίνονται με βάση τις **οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες** κάθε χώρας (πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το είδος των επιχειρήσεων που ευημερούν, οι κορεσμένοι επαγγελματικοί τομείς, οι νοοτροπίες της πλειοψηφίας των ανθρώπων, οι απαιτήσεις στον επιστημονικό ή επαγγελματικό χώρο...) Η τότε η εκπαίδευση θα καλύπτει και θα ικανοποιεί τις κοινωνικές ανάγκες.

- 3 Αποφυγή βεβιασμένων ή πρόωρων κινήσεων** (δηλαδή, πριν ληφθεί κάποιο μέτρο, απαιτείται οι αρμόδιοι φορείς να λάβουν υπόψη τους όλες τις παραμέτρους, που μπορεί να αφορούν το επίπεδο των εκπαιδευτικών που θα εφαρμόσουν τα μέτρα, το κατά πόσο είναι προετοιμασμένοι οι μαθητές, αλλά και τις συνθήκες που ήδη επικρατούν στην παιδεία και στην κοινωνία της κάθε χώρας). Διαφορετικά, υπάρχει ο κίνδυνος υιοθέτησης **ανεδαφικών ιδεών**, που μπορεί να τελεσφoρούν σε άλλες χώρες, αλλά δε θα φέρουν τα επιθυμητά αποτελέσματα στη συγκεκριμένη χώρα. Παράλληλα, υπάρχει ο κίνδυνος χρεοκοπίας **προοδευτικών ιδεών** και οριστικής αναστολής της εφαρμογής τους, αν δεν έχει υπάρξει η **κατάλληλη προετοιμασία**.

7. ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑ

ΠΙΘΑΝΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ:

1. Με ποιους τρόπους μπορεί να κατακτήσει κανείς τη διά βίου παιδεία;
2. Γιατί πλέον απαιτείται η απόκτηση γνώσεων σε όλη τη διάρκεια της ζωής μας;
3. Ποια τα οφέλη που επιφέρει η διά βίου παιδεία σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο;

ΟΡΙΣΜΟΣ: Ο όρος «διά βίου παιδεία» αναφέρεται σε **οργανωμένες μορφές μάθησης** που παρέχονται από εκπαιδευτικούς φορείς (Πανεπιστήμια, Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας, Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης...) καθώς και σε **άτυπες διαδικασίες απόκτησης γνώσεων και δεξιοτήτων** (Μ.Μ.Ε., διαδίκτυο, βιβλία, παρακολούθηση ομιλιών...) **σε όλη τη διάρκεια της ζωής** ενός ατόμου. Επομένως, ο όρος «διά βίου εκπαίδευση» είναι πιο περιορισμένος και συμπεριλαμβάνει μόνο τυπικές διαδικασίες μάθησης που παρέχονται από επίσημους οργανισμούς και ιδρύματα σε ενήλικες, αποδεικνύοντας ότι η οργανωμένη μάθηση πλέον μπορεί να καλύπτει **όλο το φάσμα της ζωής** του σύγχρονου ανθρώπου.

A ΦΟΡΕΙΣ ΠΟΥ ΣΥΜΒΑΛΛΟΥΝ ΣΤΗ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑ

- Πανεπιστήμια: Παρέχουν προπτυχιακά και μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών όχι μόνο σε συμβατικούς φοιτητές αλλά και σε ενήλικες που επιθυμούν ανάλογους τίτλους σπουδών.
- «Ανοιχτά Πανεπιστήμια»: Αποτελούν θεσμό των τελευταίων ετών που υφίσταται και στη χώρα μας και παρέχουν «εκπαίδευση εξ αποστάσεως», δηλαδή προγράμματα σπουδών με ηλεκτρονικά μέσα.
- Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας: Σε αυτά φοιτούν ενήλικες που εγκατέλειψαν πρόωγα τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση όταν ήταν παιδιά.
- Κέντρα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης.
- Συνδικαλιστικές Ενώσεις: Διοργανώνουν σεμινάρια για την επιμόρφωση των μελών τους, με στόχο την απόκτηση νέων ειδικών γνώσεων.
- Επιστημονικά Σωματεία: Διοργανώνουν συνέδρια, σεμινάρια και επιστημονικές ανταλλαγές, με στόχο τη γνωστοποίηση των νέων επιστημονικών δεδομένων.

B ΑΤΥΠΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΠΟΥ ΣΥΜΒΑΛΛΟΥΝ ΣΤΗ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑ

- Μ.Μ.Ε. (εφημερίδες, τηλεόραση...) και, κυρίως, το διαδίκτυο
- Βιβλία
- Ομιλίες επιστημόνων, πολιτικών, διανοούμενων ή και απλών επαγγελματιών.

Γ ΓΙΑΤΙ ΠΛΕΟΝ ΑΠΑΙΤΕΙΤΑΙ Η ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑ

1 Αλματώδης εξέλιξη της επιστήμης και της τεχνολογίας ➡

- α. Έκρηξη γνώσεων, στις οποίες οι επιστήμονες και οι επαγγελματίες θα πρέπει να αποκτήσουν πρόσβαση και να εμβαθύνουν.
- β. Χρήση τεχνολογικών επιτευγμάτων στην καθημερινή μας ζωή, ταχύτατος ρυθμός εξέλιξης και αντικατάστασης των επιστημονικών επιτευγμάτων που χρησιμοποιούμε.

☞ Καθίσταται αναγκαία η απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων συνεχώς, ώστε να ανταποκρίνεται ο άνθρωπος στις εργασιακές του υποχρεώσεις και να απολαμβάνει τα αγαθά της τεχνολογίας στην καθημερινότητά του.

2 Πληθώρα ραγδαίων **εργασιακών** και, κατ' επέκταση, **οικονομικών εξελίξεων**:

- εισβολή της τεχνολογίας στον εργασιακό χώρο (εκμηχάνιση παραγωγής, χρήση Η/Υ).
- έντονος ανταγωνισμός στην αγορά εργασίας
- ανεργία - επιστημονική ανεργία
- παγκοσμιοποίηση, πολυεθνικές επιχειρήσεις
- υπερανάπτυξη του τριτογενούς τομέα παραγωγής (παροχή υπηρεσιών).

☞ Καθίσταται πλέον επιβεβλημένη η συνεχής επιμόρφωση, ώστε να μπορεί το άτομο να διεκδικεί και να διατηρεί μια θέση εργασίας, διασφαλίζοντας, όσο αυτό είναι δυνατό, την απασχολησιμότητά του.

3 Κοινωνικές εξελίξεις // πλήθος απαιτήσεων και προβλημάτων σε κάθε επίπεδο:

Οι απαιτήσεις της ζωής συνεχώς μεταβάλλονται και διογκώνονται και τα προβλήματα γίνονται όλο και περισσότερο πολύπλοκα. Η προκαλούνται αλλαγές σε κάθε τομέα της ζωής. Η καθίσταται απαραίτητη η ανανέωση των γνώσεων και η συνεχής ενημέρωση, η αλλαγή νοοτροπίας και η ευαισθητοποίηση του σύγχρονου δυτικού ανθρώπου, ώστε να προσαρμοστεί στην πραγματικότητα που διαμορφώνεται γύρω του, να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις και τις προκλήσεις της ζωής, να περιορίσει σοβαρά προβλήματα που τον απειλούν (οικολογικό - ενεργειακό, προσφυγική κρίση...).

Δ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

► ΓΙΑ ΤΟ ΑΤΟΜΟ:

- 1 Οφέλη στον επαγγελματικό τομέα:** Μέσω της διά βίου παιδείας αυξάνονται τα γνωστικά εφόδια και ανανεώνονται οι γνώσεις και οι δεξιότητες του ατόμου. Η επιτυγχάνεται γρήγορη προσαρμογή του στον συνεχώς εξελισσόμενο χώρο εργασίας. Η διεκδικεί μια θέση στην αγορά εργασίας και τη διατηρεί. Η μειώνονται οι πιθανότητες ανεργίας και αυξάνεται η απασχολησιμότητα, καθώς το άτομο είναι ικανό να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις του επαγγελματικού του τομέα // έχει υψηλότερη αποδοτικότητα. Η καλύτερες αμοιβές.
- 2 Στο πλαίσιο της διά βίου παιδείας συντελείται διεύρυνση του γνωστικού πεδίου.** Η το άτομο αντιλαμβάνεται σε βάθος τις εξελίξεις σε κοινωνικό και πολιτικό επίπεδο. Η εξοικείωση με τις εξελίξεις. Η **ενεργός συμμετοχή στα κοινά** (το άτομο λειτουργεί όχι ως υπήκοος αλλά ως πολίτης). Η συνειδητοποιεί τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του, αποκτά αγωνιστική διάθεση και την τάση για την επίλυση κοινωνικών προβλημάτων, ενώ συνυπάρχει αρμονικά στο πλαίσιο του κοινωνικού συνόλου, καθώς **το άτομο δε μένει πίσω από τις εξελίξεις.**
- 3 Μέσω της απόκτησης γνώσεων σε όλη τη διάρκεια της ζωής το άτομο διευρύνει** διαρκώς τους ορίζοντές του και καλλιεργεί την κρίση του. Η ενίσχυση της πνευματικής υπόστασης. Η ολοκλήρωση της προσωπικότητας // Το άτομο καθίσταται έτοιμο για αλλαγές σε κάθε τομέα. Η προσαρμογή στη μεταβαλλόμενη πραγματικότητα. Η επιτυχία στη ζωή.

► ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ ΖΩΗ:

- 1 Οικονομικά οφέλη:** Η διά βίου κατάρτιση δημιουργεί αποτελεσματικούς και ικανούς επαγγελματίες, που εφαρμόζουν τις νέες γνώσεις στον εργασιακό χώρο και είναι ικανοί να χρησιμοποιούν εκσυγχρονισμένα μέσα και μεθόδους παραγωγής. Η αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση προβλημάτων, βελτίωση της παραγωγικότητας. Η άνοδος των οικονομικών δεικτών / οικονομική ανάπτυξη.
- 2 Αναβάθμιση της ποιότητας ζωής:** Μέσα από τη διά βίου παιδεία ενισχύεται η γνώση σε κάθε τομέα (υγεία, εκπαίδευση, κατασκευές, επικοινωνία, περιβάλλον...) Η επιτυγχάνεται ορθότερη αξιολόγηση και αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των προβλημάτων. Η η άνοδος, λοιπόν, της πνευματικής στάθμης των μελών μιας κοινωνίας, κυρίως των ειδικών, συμβάλλει στη βελτίωση της καθημερινότητας όλων, στην αναβάθμιση της ποιότητας ζωής.
- 3 Περιορισμός του χάσματος των γενεών:** Όσο οι άνθρωποι παρακολουθούν τις εξελίξεις μεγαλώνοντας, δε μένουν πίσω απ' αυτές. Η συμπορεύονται με τους νεότερους, έστω σε έναν βαθμό. Η δε διογκώνεται, αλλά περιορίζεται το χάσμα των γενεών.

8. ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΓΝΩΣΕΙΣ

ΠΙΘΑΝΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ:

1. Γιατί πιστεύετε ότι στα χρόνια μας δίνεται τόση έμφαση στις εξειδικευμένες γνώσεις, ενώ πολλοί απαξιώνουν τα ανθρωπιστικά γράμματα;
2. Πόσο επικίνδυνη μπορεί να αποδειχθεί αυτή η ανισορροπία;

A ΛΟΓΟΙ ΑΔΥΝΑΜΙΑΣ ΕΞΙΣΟΡΡΟΠΗΣΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ

- 1 **Τεχνοκρατικό πνεύμα της εποχής:** Οι σύγχρονοι άνθρωποι, σε μεγάλο ποσοστό, υπερτιμούν την τεχνολογία λόγω των ανέσεων που μας προσφέρουν τα επιτεύγματά της και, κατ' επέκταση, τις θετικές επιστήμες, μέσω των οποίων προάγεται η τεχνολογία. Η **υποτιμούνται τα ηθικοπνευματικά αγαθά** και, κατ' επέκταση, **τα διδασκτικά αντικείμενα ανθρωπιστικού χαρακτήρα**, δηλαδή μαθήματα όπως η Λογοτεχνία, η Ιστορία, η Γλώσσα και το Δίκαιο, τα οποία καλλιεργούν τον άνθρωπο ως προσωπικότητα. Σε αυτή την κατάσταση, φυσικά, συντελεί και ο τεχνοκρατικός χαρακτήρας του εκπαιδευτικού συστήματος.
- 2 **Ωφελιμιστικό πνεύμα:** Οι περισσότεροι άνθρωποι, δυστυχώς, λειτουργούν συμφεροντολογικά, γι' αυτό φτάνουν σε σημείο να **προσεγγίζουν χρησιμοθηρικά ακόμα και τη γνώση**. Η οι μαθητές συχνά, επηρεασμένοι από αυτό το κλίμα, δεν αποκτούν γνώσεις για να καλλιεργηθούν πνευματικά, αλλά για να εισαχθούν στα πανεπιστήμια, ώστε να αποκτήσουν **πτυχία**, μέσω των οποίων μελλοντικά θα κερδίσουν **χρήματα** και θα ενισχύσουν το κοινωνικό τους **κύρος**. Η αδιαφορούν για τα ανθρωπιστικά ιδανικά. Η αποδεικνύεται, λοιπόν, ότι το συμφεροντολογικό πνεύμα της εποχής μας έχει επηρεάσει ακόμη και τον χώρο της εκπαίδευσης.
- 3 Κυρίαρχη ανάγκη στην αγορά εργασίας είναι πλέον η **εξειδίκευση**: Οι εξειδικευμένοι επιστήμονες και επαγγελματίες είναι πιο **παραγωγικοί**, διότι γνωρίζουν σε βάθος τους τομείς με τους οποίους ασχολούνται και γι' αυτό μπορούν να αντιμετωπίζουν πιο αποτελεσματικά διάφορα προβλήματα που προκύπτουν. Η βρίσκουν πιο εύκολα θέση εργασίας και τη διατηρούν. Η μειώνονται οι πιθανότητες ανεργίας. Η το σχολείο, λοιπόν, δίνει έμφαση στις εξειδικευμένες γνώσεις, ώστε να βοηθήσει τους μαθητές να είναι παραγωγικοί στο μέλλον ως επαγγελματίες.

Β ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΠΟΥ ΠΡΟΚΥΠΤΟΥΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΕΙΨΗ ΙΣΟΡΡΟΠΙΑΣ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΓΝΩΣΗ ΚΑΙ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

- 1** Όταν το σχολείο δε δίνει αρκετή έμφαση στην **ανθρωπιστική παιδεία**, δηλαδή στην παιδεία που έχει ως κέντρο τον άνθρωπο, δεν καλλιεργεί στις ψυχές των παιδιών την **αγάπη** και τον σεβασμό για τον συνάνθρωπο, όποιος κι αν είναι αυτός. Η τα παιδιά δεν αναπτύσσουν τις ηθικές τους αρχές και την κοινωνική τους συνείδηση και δεν αποκτούν υψηλά ιδανικά. Η **δεν ηθικοποιούνται**. Η επομένως, το σχολείο που δεν παρέχει ανθρωπιστική παιδεία δε βοηθά τα παιδιά να ολοκληρωθούν ως προσωπικότητες.
- 2** Ο τεχνοκρατικός προσανατολισμός του σχολείου, η έμφαση στις εξειδικευμένες γνώσεις και, γενικά, ο τρόπος με τον οποίο μεταφέρονται στα παιδιά οι ανάλογες αντιλήψεις ενισχύουν τον **ανταγωνισμό** στον χώρο του σχολείου. Η τα περισσότερα παιδιά δεν αποκτούν ομαδικό πνεύμα και διάθεση ευγενούς άμιλλας, αλλά αντιμετωπίζουν τους συμμαθητές τους ως αντιπάλους που πρέπει να ξεπεράσουν. Η σιγά σιγά γίνονται, στην πλειοψηφία τους, **ατομικιστές** και **ωφελιμιστές**. Η μεγαλώνοντας δε μαθαίνουν να σέβονται τους άλλους και συχνά τους εκμεταλλεύονται και τους θίγουν, καταπατώντας ακόμη και τα δικαιώματά τους. Η αυτά τα άτομα, λοιπόν, λειτουργούν **αντικοινωνικά** και, κατ' επέκταση, **αντιδημοκρατικά**. Η με τις συμπεριφορές τους ενισχύουν τις **κοινωνικές δυσλειτουργίες**.
- 3** Τα παιδιά που εστιάζουν υπέρμετρα στις εξειδικευμένες γνώσεις δεν αποκτούν γενική παιδεία και, κατ' επέκταση, δε διευρύνουν επαρκώς τους ορίζοντές τους. Η αντίθετα, αποκτούν μονοδιάστατη εικόνα για την πραγματικότητα γύρω τους και έναν μονολιθικό τρόπο σκέψης. Γι' αυτό δεν μπορούν να θεωρηθούν ολοκληρωμένες προσωπικότητες, ενώ αδυνατούν να παρακολουθήσουν σφαιρικά τις εξελίξεις γύρω τους.

9. ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΙΣ ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ

ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΠΟΥ ΔΙΑΜΟΡΦΩΝΟΥΝ ΤΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΘΕΤΕΙ ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

1 Οικονομικές δυσχέρειες, δύσκολες συνθήκες στην αγορά εργασίας: Παρατηρούνται υψηλά ποσοστά ανεργίας, επιστημονική ανεργία, ανταγωνισμός και νέα δεδομένα που έχουν προκύψει εξαιτίας της παγκοσμιοποίησης, της διεθνοποίησης της αγοράς και της Ε.Ε. ➡

- ανάγκη παροχής ολοκληρωμένου επαγγελματικού προσανατολισμού
- ανάγκη ενημέρωσης για τη νέα πραγματικότητα
- επιβεβλημένη η παροχή όσο γίνεται περισσότερων γνωστικών εφοδίων, ώστε το νεαρό άτομο να έχει τη δυνατότητα να εισαχθεί στην ανώτατη εκπαίδευση ή να εργαστεί τελειώνοντας το σχολείο
- απαραίτητη η ποιοτική αναβάθμιση της διδασκαλίας των ξένων γλωσσών, ώστε να ανταποκριθεί το νεαρό άτομο στις απαιτήσεις μιας παγκοσμιοποιημένης αγοράς εργασίας.

➡ Μέσα από όλες αυτές τις διαδικασίες το σχολείο θα συντελέσει καθοριστικά στην κατάλληλη προετοιμασία των παιδιών για το επαγγελματικό μέλλον.

2 Ραγδαία ανάπτυξη της επιστήμης και της τεχνολογίας Η επέρχεται μια πληθώρα νέων γνώσεων Η οι αρμόδιοι φορείς του Υπουργείου Παιδείας οφείλουν να παρέχουν αυτές τις γνώσεις στα παιδιά με τρόπο εκλαϊκευμένο και μέσω νέων μεθόδων και μέσων, όπως οι Η/Υ, ώστε τα παιδιά να μαθαίνουν περισσότερα σε λιγότερο χρόνο και χωρίς να πιέζονται ψυχολογικά, όσο αυτό είναι εφικτό // Απαιτείται η αλλαγή της ύλης στα σχολικά εγχειρίδια, που επιβάλλεται να εκσυγχρονιστούν Η διεύρυνση της σκέψης Η πνευματική καλλιέργεια των παιδιών.

3 Υλισμός – ηθική κρίση Η αδιαφορία για ηθικοπνευματικά στοιχεία, εκμετάλλευση των άλλων με στόχο την εξυπηρέτηση συμφερόντων Η αυτή η «κρίση αξιών» καθιστά αναγκαία την ανθρωπιστική παιδεία Η το νεαρό άτομο τότε συνειδητοποιεί την αξία του άλλου, αντιλαμβάνεται τι δίνει πραγματικό νόημα στη ζωή Η μαθαίνει να εκτιμά και να σέβεται τον συνάνθρωπο, ενώ δεν ταυτίζει το χρήμα και τα υλικά αγαθά με την ευτυχία, καθώς μέσω αυτής της παιδείας αποκτά πιο ολοκληρωμένη προσωπικότητα.

ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ (συνοπτικά):

- πνευματική καλλιέργεια
- διάπλαση υγιούς προσωπικότητας
- προετοιμασία για την επαγγελματική ζωή.

10. ΒΙΒΛΙΟ

ΠΙΘΑΝΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ:

1. Το βιβλίο έχει χαρακτηριστεί «παράθυρο προς τον κόσμο της γνώσης». Ποιες ωφέλειες απολαμβάνει ο άνθρωπος χάρη στην ύπαρξη βιβλίων και σε ποιους τομείς;
2. Παρά την αδιαμφισβήτητη αξία των βιβλίων, ο νεοέλληνας δε διαβάζει. Να προσπαθήσετε να ερμηνεύσετε αυτό το φαινόμενο.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ: Χωρίς αμφιβολία, ο πολιτισμός αναπτύσσεται χάρη σε ανθρώπινα δημιουργήματα όπως το βιβλίο. Εδώ και κάποιους αιώνες οι άνθρωποι γράφουν και διαβάζουν βιβλία με περιεχόμενο επιστημονικό, φιλοσοφικό, κοινωνικό, λογοτεχνικό, θρησκευτικό, ιστορικό και πολιτικό. Όμως, παρά την σπουδαιότητα των βιβλίων, οι νεοέλληνες αποφεύγουν το διάβασμα, γεγονός που δημιουργεί προβληματισμό ως προς τους λόγους για τους οποίους συμβαίνει αυτό.

A ΟΦΕΛΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

1 Πνευματικά οφέλη:

- α. Γνώσεις πάνω σε διάφορους τομείς (πολιτική, επιστήμη, οικονομία...) Η διεύρυνση πνευματικών οριζώντων Η απόκτηση πιο ολοκληρωμένης εικόνας για τον κόσμο (οι αναγνώστες κατανοούν καλύτερα την πραγματικότητα).
- β. Καθώς το άτομο διαβάζει βιβλία, οξύνει τα νοητικά του χαρακτηριστικά (κρίση, λογική, ωριμότητα, φαντασία).

☞ Πνευματική καλλιέργεια.

2 Ψυχικά οφέλη:

- α. Μέσω των λογοτεχνικών βιβλίων ο αναγνώστης εμπλουτίζει τον ψυχικό του κόσμο, καθώς βιώνει τα συναισθήματα των ηρώων Η αναπτύσσεται η ενσυναίσθησή του.
- β. Χαλαρώνει και αποφορτίζεται από το άγχος και την ένταση της καθημερινότητας.
- γ. Το βιβλίο αποτελεί πολύτιμο σύντροφο τις ώρες της μοναξιάς, ειδικά για ανθρώπους που περνούν πολύ χρόνο μόνοι.

☞ Τα βιβλία συμβάλλουν στην ψυχική υγεία.

- 3 Ενίσχυση της ηθικής και κοινωνικής υπόστασης:** Τα βιβλία μεταδίδουν υγιείς ηθικές και κοινωνικές αξίες (σεβασμός, ειλικρίνεια, εντιμότητα, φιλία, αλληλεγγύη...) Η ο αναγνώστης, δεχόμενος θετική επιρροή, **ηθικοποιείται** Η αποκτά υγιέστερες διαπροσωπικές σχέσεις, καθώς λειτουργεί ως υγιές μέλος του κοινωνικού συνόλου, που διαθέτει κοινωνική συνείδηση και αίσθημα ευθύνης απέναντι στους άλλους.
- 4** Κάποια βιβλία παρέχουν **πολιτική αγωγή:** Σχολικά βιβλία, όπως αυτά του Δικαίου, γνωστοποιούν στον αναγνώστη την ουσία και τα χαρακτηριστικά της Δημοκρατίας, όπως η ισότητα, η ελευθερία, η συμμετοχή στα κοινά // Γνωστοποιούν τους αγώνες που έγιναν για την κατάκτησή της, ώστε να μη θεωρείται κάτι δεδομένο Η τα βιβλία βοηθούν τον αναγνώστη να διαπλάσει **δημοκρατικό ήθος** και τον ωθούν να αγωνίζεται για τη δημοκρατία, όταν αυτή κινδυνεύει τόσο ως πολίτευμα όσο και ως τρόπος ζωής, δηλαδή ως στοιχείο της καθημερινότητας.
- 5** Μέσω των βιβλίων τονώνεται η **εθνική συνείδηση** αλλά και ο **οικουμενισμός:**
- Τα βιβλία της Ιστορίας, κυρίως, μας γνωστοποιούν το παρελθόν μας, τους αγώνες του λαού μας, τα ήθη και τις παραδόσεις του Η καλλιέργεια της εθνικής αυτογνωσίας.
 - Μέσω πολλών λογοτεχνικών ή άλλων βιβλίων ο αναγνώστης εντοπίζει όχι μόνο τις διαφορές αλλά και τα κοινά στοιχεία των λαών Η θετικότερη στάση απέναντι στους ξένους λαούς Η καλλιέργεια του οικουμενικού πνεύματος, της πανανθρώπινης συνείδησης.

B ΛΟΓΟΙ ΑΠΟΜΑΚΡΥΝΣΗΣ ΤΟΥ ΝΕΟΕΛΛΗΝΑ ΑΠΟ ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

- 1 Έντονοι ρυθμοί ζωής:** Υπερεργασία, πλήθος υποχρεώσεων (όχι μόνο επαγγελματικών αλλά και οικογενειακών και κοινωνικών ή άλλων) Η κούραση, άγχος // έλλειψη χρόνου και διάθεσης για ενασχόληση με το βιβλίο.
- 2 Νοοτροπίες που επικρατούν σήμερα:**
- Υλισμός:** Έμφαση στο «έχειν» και το «φαίνεσθαι», καθώς και σε αξίες όπως το κοινωνικό και επαγγελματικό γόητρο Η υποτίμηση των ηθικοπνευματικών αξιών, άρα και του βιβλίου που τις προωθεί.
 - Ενίσχυση του τεχνοκρατικού πνεύματος** λόγω της τεχνολογικής εξέλιξης Η ραγδαία ανάπτυξη των μ.μ.ε. (διαδίκτυο, τηλεόραση) Η ενασχόληση με αυτά είναι πιο εύκολη και θελκτική Η τα νεαρά, κυρίως, άτομα παραγκωνίζουν τα βιβλία // Αυτά τα μέσα προβάλλουν συχνά υλιστικά και αντιπνευματικά μηνύματα, υποβαθμίζοντας τη σημασία πνευματικών αγαθών όπως τα βιβλία.

3 Δυσλειτουργία του σχολείου:

- περιττός και υπερβολικός φόρτος εργασίας
- κακογραμμένα βιβλία
- χρήση αντιπαιδαγωγικών μεθόδων μάθησης όπως η αποστήθιση
- συχνά η γνώση αποκτά χρησιμοθηρικό χαρακτήρα λόγω του ανταγωνισμού που παρατηρείται στα σύγχρονα σχολεία
- η λογοτεχνία διδάσκεται με λανθασμένο τρόπο

☞ Αποστροφή του μαθητή για το βιβλίο.

4 Ευθύνη της οικογένειας:

- Κάποιοι γονείς λειτουργούν ως αρνητικά πρότυπα, γιατί δε διαβάζουν και οι ίδιοι βιβλία, ενώ πολλοί σύγχρονοι γονείς είναι, δυστυχώς, προσκολλημένοι στην τεχνολογία.
- Κάποιοι άλλοι γονείς καταπιέζουν τα παιδιά τους να διαβάζουν, με συνέπεια αυτά να αντιδρούν.

☞ Αυτές οι συνθήκες επιφέρουν την άρνηση των παιδιών για το βιβλίο.

NEOI

122. Η ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΝΟΣ ΚΑΛΥΤΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

1 Ο νέος ως **πολίτης**: Οφείλει να συμμετέχει στα κοινά Η για να λειτουργεί ως ενεργός πολίτης, επιβάλλεται να διαμορφώνει προσωπική άποψη και μάλιστα εμπειριστατωμένη Η γι' αυτό απαιτείται να ενημερώνεται όσο γίνεται πιο σφαιρικά Η τότε ενεργεί ανάλογα, δηλαδή:

- κάνει πολιτικές επιλογές με ορθά κριτήρια
- ασκεί γόνιμη κριτική σε πολιτικά πρόσωπα, γεγονότα και αποφάσεις, αναγκάζοντας τους ισχυρούς να περιορίσουν τις αυθαιρεσίες τους
- εκφράζει την αντίθεσή του σε ενέργειες που βλάπτουν τον λαό και θίγουν τη δημοκρατία μέσω της ψήφου ή και με άλλους τρόπους όπως οι διαδηλώσεις

➡ Τότε αποτελεί στήριγμα για τη δημοκρατία.

2 Ο νέος ως **μέλος του κοινωνικού συνόλου/ ως συνάνθρωπος**: Εφόσον ο νέος άνθρωπος χαρακτηρίζεται από κοινωνική συνείδηση, διαθέτει και αίσθημα κοινωνικής ευθύνης, δηλ. συνειδητοποιεί την ευθύνη του απέναντι στον συνάνθρωπο ➡

α. Ενδιαφέρεται γι' αυτόν.

β. Δεν καταπατά τα δικαιώματά του.

γ. Προσπαθεί να τον βοηθήσει όποτε έχει ανάγκη Η γι' αυτό προβαίνει σε εθελοντικές ενέργειες σε ατομικό επίπεδο ή στο πλαίσιο Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.

δ. Δεν τον εκμεταλλεύεται με στόχο την εξυπηρέτηση συμφερόντων.

3 Ο νέος ως **επαγγελματίας**: Οφείλει να μην αντιμετωπίζει το εργασιακό του αντικείμενο χρησιμοθηρικά, δηλαδή μόνο ως μέσο για την απόκτηση χρημάτων, γιατί τότε αλλοτριώνεται επαγγελματικά. Αντίθετα, είναι σημαντικό να έχει επίγνωση της ευθύνης του προς τους ανθρώπους με τους οποίους συνεργάζεται και αυτούς στους οποίους απευθύνεται Η προσπαθεί να βελτιωθεί ως επαγγελματίας Η παράγει έργο ποιοτικότερο και περισσότερο ➡

α. Ανελίσσεται επαγγελματικά ο ίδιος.

β. Συμβάλλει στη γενικότερη οικονομική ανάπτυξη και στην κάλυψη των κοινωνικών αναγκών.

4 Ο νέος ως **επιστήμονας**: Απαιτείται να έχει ανθρωπιστικό προσανατολισμό Η τότε χρησιμοποιεί τη γνώση για το καλό των συνανθρώπων του και όχι για να εξυπηρετεί συμφέροντα πολιτικά ή στρατιωτικά ούτε στόχους ιδιοτελείς (όπως η απόκτηση δόξας ή πλούτου) Η αντίθετα, μέσω της επιστημονικής γνώσης προσπαθεί

να περιορίσει προβλήματα που ταλαιπωρούν τους συνανθρώπους του (φτώχεια, υποσιτισμός, ασθένειες, αμάθεια...) Η **η γνώση αποκτά ηθική ποιότητα** Η η επισημή εξανθρωπίζεται.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ: Οι νέοι αποτελούν το μέλλον της κοινωνίας και σ' αυτούς εναπόκειται η ευθύνη για τη δημιουργία ενός καλύτερου κόσμου. Για να επιτευχθεί αυτός ο στόχος, βέβαια, επιβάλλεται οι φορείς αγωγής και, κυρίως, οι εκπαιδευτικοί να παρέχουν επαρκή μορφωτικά εφόδια και ανθρωπιστική παιδεία, συμβάλλοντας έτσι στη διαμόρφωση υγιών προσωπικοτήτων.

123. ΝΕΟΙ ΚΑΙ ΚΙΝΗΤΑ ΤΗΛΕΦΩΝΑ

ΠΙΘΑΝΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ:

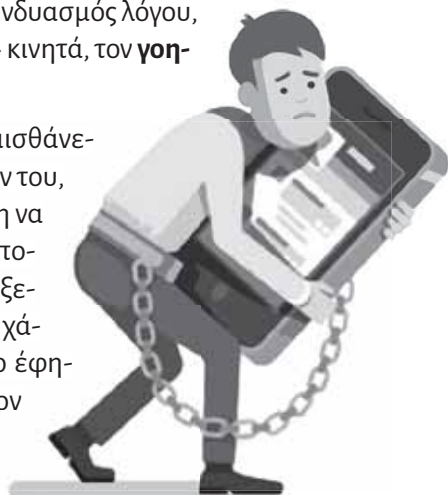
1. Γιατί οι έφηβοι σήμερα είναι προσκολλημένοι στα κινητά τους τηλέφωνα;
2. Ποιοι κίνδυνοι προκύπτουν εξαιτίας της υπέρμετρης χρήσης των «έξυπνων» κινητών;

ΠΡΟΛΟΓΟΣ: Στα χρόνια μας, οι περισσότεροι έφηβοι αλλά και πολλά παιδιά έχουν στην κατοχή τους κινητά τηλέφωνα. Αυτά έχουν καταστεί πλέον αναπόσπαστο μέρος της καθημερινότητάς τους, καθώς τους προσφέρουν πολλές δυνατότητες. Όμως, ταυτόχρονα εγκυμονούν και σοβαρούς κινδύνους, γεγονός που επιβάλλεται να αφυπνίσει τους γονείς, τους εκπαιδευτικούς, αλλά κυρίως τα ίδια τα παιδιά.

A ΓΙΑΤΙ ΟΙ ΕΦΗΒΟΙ ΠΡΟΣΚΟΛΛΩΝΤΑΙ ΣΤΑ ΚΙΝΗΤΑ ΤΟΥΣ ΤΗΛΕΦΩΝΑ

- 1 Τα κινητά τηλέφωνα δίνουν στους εφήβους κάποιες **δυνατότητες**, όπως:
 - η άμεση επικοινωνία με φίλους ή με άλλα άτομα είτε μεμονωμένα είτε ομαδικά, αφού σε διάφορους ιστότοπους μπορούν να γίνουν ομαδικές συζητήσεις. Η το κινητό εκμηδενίζει τις αποστάσεις μεταξύ των χρηστών και δίνει την αίσθηση της παρέας
 - η άμεση πρόσβαση στο διαδίκτυο, με στόχο την εύρεση πληροφοριών ή την ενασχόληση με διαδικτυακά παιχνίδια.

➤ Αυτή η δράση του εφήβου μέσω των κινητών τον **εξιτάρει**, γιατί του δίνει μια **αίσθηση ελευθερίας**, αφού «αποδρά» από τον γονεϊκό έλεγχο, όταν έχει δικό του κινητό, ενώ η **αυτενέργεια** και ο συνδυασμός λόγου, ήχου και εικόνας, που προσδιορίζει τα «έξυπνα» κινητά, τον **γοητεύουν**.
- 2 Ο έφηβος που χρησιμοποιεί «έξυπνο» κινητό αισθάνεται να **καταξιώνεται** στα μάτια των συνομηλίκων του, αφού μέσω αυτού **επιδεικνύει** ότι έχει τη γνώση να το χειριστεί, την οικονομική δυνατότητα να το αποκτήσει και την ικανότητα να παρακολουθεί τις εξελίξεις στον σύγχρονο κόσμο της τεχνολογίας. Η χάρη στο συγκεκριμένο τεχνολογικό επίτευγμα ο έφηβος αισθάνεται ότι θα γίνει **αποδεκτός** από τον κύκλο των συνομηλίκων του, κάτι που ανήκει στις προτεραιότητές του.

Β ΠΟΙΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΕΓΚΥΜΟΝΟΥΝ ΕΞΑΙΤΙΑΣ ΤΗΣ ΚΑΚΗΣ ΧΡΗΣΗΣ ΤΩΝ «ΕΞΥΠΝΩΝ» ΚΙΝΗΤΩΝ

- 1** Ο άμεσος κίνδυνος είναι ο **εθισμός** που μπορεί να προκύψει από την υπέρμετρη χρήση του κινητού: Το παιδί που αφιερώνει πολύ χρόνο στην καθημερινότητά του μπροστά στην οθόνη του τηλεφώνου του είναι πιθανό να αδιαφορήσει για τις σχολικές υποχρεώσεις του, υποβαθμίζοντας το επίπεδό του ως μαθητής ή μαθήτρια. Η αποκτά μέτριες ή **κακές σχολικές επιδόσεις**, που μπορεί να έχουν ακόμα και μακροπρόθεσμες **συνέπειες σε μορφωτικό επίπεδο** // Η πολύωρη χρήση του κινητού τηλεφώνου είναι πιθανό να προκαλέσει προβλήματα **υγείας** (κυρίως στην όραση και τη λειτουργία του εγκεφάλου) ή και προβλήματα ύπνου, με συνέπεια ο έφηβος να μην ξεκουράζεται, γεγονός που υπονομεύει την αποδοτικότητά του.
- 2** Η προσκόλληση στα κινητά τηλέφωνα σταδιακά καλλιεργεί τάσεις **εσωστρέφειας**, αφού το νεαρό άτομο μπορεί να απομακρυνθεί από την οικογένειά του ή άλλα οικεία πρόσωπα. Αυτό συμβαίνει, γιατί είναι πιθανό να **παρασυρθεί από τα διαδικτυακά παιχνίδια** ή από τα **μέσα κοινωνικής δικτύωσης**. Μάλιστα, συχνά αποκτά διαδικτυακούς φίλους, οι οποίοι προβάλλουν μια εξιδανικευμένη εικόνα για τον εαυτό τους, γεγονός που προσελκύει τα νεαρά άτομα. Η διαμορφώνει σχέσεις που, στην ουσία, είναι πλασματικές και επιφανειακές, με συνέπεια να απογοητεύεται και να υποβαθμίζει την κοινωνική του υπόσταση // Ο έφηβος είναι πιθανό να έρθει αντιμέτωπος ακόμα και με **επικίνδυνα άτομα**, που, όντας κρυμμένα πίσω από τις οθόνες, καταφέρνουν και αποκρύπτουν την ταυτότητα και τα κίνητρά τους. Η μπορεί να καταστεί **θύμα εξαπάτησης, εκβιασμού ή εκφοβισμού** (cyberbullying).

ΕΠΙΛΟΓΟΣ: Τα «έξυπνα» κινητά είναι ένα τεχνολογικό επίτευγμα που «ήρθε για να μείνει», καθώς εξυπηρετούν πληθώρα αναγκών. Όμως, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι εγκυμονούν σοβαρότατους κινδύνους, γεγονός που καθιστά απαραίτητη τη συνετή χρήση τους, κυρίως από εφήβους και παιδιά. Γι' αυτό **επιβάλλεται** οι γονείς να θέτουν **όρια** στα παιδιά τους ως προς τον χρόνο που αφιερώνουν στα κινητά τους, ενώ ακόμα πιο σημαντικό είναι αυτά να **ενημερωθούν** από αρμόδιους φορείς μέσω του σχολείου και των μέσων ενημέρωσης για τις επιπτώσεις που μπορεί να υποστούν, ώστε να τα χρησιμοποιούν με μέτρο.

124. ΓΝΩΡΙΣΜΑΤΑ ΜΙΑΣ ΥΓΙΟΥΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ

- 1 Ένας άνθρωπος μπορεί να χαρακτηριστεί ως ολοκληρωμένη προσωπικότητα, όταν διακρίνεται από **ολόπλευρη καλλιέργεια**. Αυτό σημαίνει ότι διαθέτει **γνώσεις**, τις οποίες επιδιώκει συνεχώς να εμπλουτίζει, διευρύνοντας έτσι τους ορίζοντές του. Επιπλέον, ο άνθρωπος αυτός επεξεργάζεται συνειδητά όσο μπορεί καλύτερα τα ερεθίσματα που δέχεται, ενεργοποιώντας **νοητικά στοιχεία** όπως η κριτική ικανότητα, η λογική, η διορατικότητα, ο προβληματισμός, η συγκροτημένη σκέψη. Η καθίσταται ικανός να **αντιληφθεί** σφαιρικά την πραγματικότητα γύρω του, τις προβληματικές καταστάσεις αλλά και τις εξελίξεις σε διάφορους τομείς. Η τότε **ενεργεί ανάλογα** επιτυγχάνοντας στόχους. Παράλληλα, αυτός ο άνθρωπος δε χειραγωγείται, αφού έχει ήδη διαμορφώσει αποκρυσταλλωμένη εικόνα για τα πράγματα, διασφαλίζοντας έτσι την αξιοπρέπειά του, καθώς δε γίνεται υποχείριο κανενός.
- 2 Ένας δυναμικός άνθρωπος διακρίνεται από **ψυχικές ισορροπίες** και **δυνάμεις**, όπως η υπομονή, η επιμονή, η αγωνιστικότητα, το θάρρος και η αυτοπεποίθηση, χωρίς, όμως, να υπερεκτιμά τον εαυτό του. Αυτός ο άνθρωπος δρα μεθοδικά, θέτει στόχους και αγωνίζεται να τους πετύχει, ενώ δε φοβάται τις δυσκολίες και έχει εμπιστοσύνη στον εαυτό του. Παράλληλα, καταφέρνει να αποβάλει μικρόψυχα **πάθη** και **εγωισμούς** και δεν παρασύρεται από ό,τι και όποιον προσπαθεί να τον δελεάσει, αφού είναι ικανός να αντιστέκεται στους πειρασμούς.
- 3 Τέλος, κανένας άνθρωπος δεν μπορεί να θεωρηθεί ολοκληρωμένη προσωπικότητα, αν δεν χαρακτηρίζεται από **υγιή ηθικοκοινωνικά στοιχεία** όπως η κοινωνική συνείδηση και το αίσθημα κοινωνικής ευθύνης, η εντιμότητα, η ειλικρίνεια, η συνέπεια, ο αυτοσεβασμός και ο σεβασμός προς τους άλλους. Η συνάπτει υγιείς κοινωνικές σχέσεις και αληθινές φιλίες, ενώ δε θίγει τα δικαιώματα των άλλων και δεν τους εκμεταλλεύεται. Αντίθετα, προσπαθεί να δείχνει κατανόηση στους άλλους και να τους βοηθά, λειτουργώντας ως **συνάνθρωπος**.

